بوزانتیون
اینجه بوری وسیاسی غزته. صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
بوزانت كچیان
مطبعه و اداره خانه سی باب عالی جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرولی
دائرۀ مخصوصه ده در

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ՆԻՒԹՈՑ ԱՌԱՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌԱՒ, «Բիւզանդիոն»ի այսօրուան թիւը չորս էջերէ կը բաղկանայ ու յաջորդին կը թողունք չմնացած նիւթերը։

ՈՒՂՂԵԼԻ ԲԱՐՔԵՐ

Գողտրը զոհ կ'նմանի. պէտք է ծնելէ մինչ մը մեռնի.

Ա.

Ամբողջ տարի մը հարկ եղաւ սպասել՝ ժամանակ գտնելու համար նորէն ձեռք առնելու, Հօրայի յօդուածին առթիւ (Բիւզանդիոն, Թիւ 2394) այն հարցը՝ զոր անցեալ տարի կարեւոր համարեցի յուզել այս սիւնակներուն մէջ (Բիւզանդիոն, Թիւ 2374 և 2384)։ Եթէ ընթերցողներուս մէջ կան անպիտաններ որ կ՚մեղադրեն զիս այս տարաբայման կերպով յապաղեալ յօդուածիս համար, «լաւ է անագան քան երբեք» չըմեղանքը կ՚մատուցանեմ իրենց խոնարհաբար, թոյլտուութիւն խնդրելով վերադառնալ հարցի մը, որոյ վրայ որքան ալ խօսուի նորէն քիչ է և որոյ այժմէութիւնը, դժբախտաբար, այնքան թարմ է այսօր որքան էր տարի մ՚առաջ։ Մնաց որ, քննադատութեան մը պատասխանը որչափ աւելի ուշանայ՝ այնքան աւելի կ՚արժէ, որովհետեւ, այս կերպով, մարդս որ դեռ չէ կրցած ի բաց թօթափել նախաւոր մարդէն ժառանգած ցասկոտութիւնը, նպաստաւոր պարագային մէջ կ՚գտնուի իր անձին իշխելու, իր կրից բռնութեան դիմադրելու, հանդարտութեամբ խորհելու, ընդդիմաբանին կողմանէ կամօք թէ ակամայ արծարծուած՝ անձնականութիւնը վիրաւորող այսինչ խօսքէն չազդուելու, և քննելու բնաբանը՝ իր մերկութեանը մէջ։

Խնդիրը, այն ձեւին տակ՝ որով ներկայացուցած էր զայն, որքան կենսական՝ նոյնքան նոր է և բարդ, և կ՚արժէր որ ուսումնասիրուէր իր զանազան կողմերովը։ Հօրայ կամաւ կ՚հրաժարի քննելէ անոր բնախօսական կողմը, զոր մասնագէտներու կ՚թողու։ Արդ աւա որ խնդրոյն հիմը բնախօսական է. անո՛ր վրայ պէտք է հաստատուին մարդկութեան չահերուն ամէնէն աւելի համաձայն, բանաւոր և արդար սկզբունքները զորս կ՚խուզարկենք։ Երեքնելով անկեղծ խորհրդածութիւնները զորս կրկնած է արդէն զանազան ոլորտներով, Հօրայ չի ափաւեր դեռ իր լուծման սպասող այս կնճռոտ հարցին վրայ այն նոր լոյսը զոր կ՚փնտռենք. բնախօսական—ընկերական հիման վրայ կատարուած ուսումնասիրութիւններն են որ պիտի կըրնան առաջացնել այս կարեւոր հարցը և մօտենալ զայն այն շրջանին մէջ զոր կ՚հետաքննեն անկեղծ և մարդասէր ընկերաբաններ, իմաստասէրներ և մանկավարժներ։ Եթէ զանց առնենք այդ բնախօսական հիմը, մեր ակռաներուն տակ չգտնուած մէկ բանը ծամած կ՚ըլլանք։

Խնդիրը քննել փորձած էի այդ հիման վրայ, թելադրուելով և առաջնորդուելով անոր նուիրուած նորագոյն ուսումնասիրութիւններէն, և, ի մէջ այլոց, A. de Morsier-ի Le droit des Femmes et la Morale intersexuelle հիւթեղ հատորիկէն, զոր դարձեալ ինձ առաջնորդ պիտի ունենամ յետագայ յաւելուածական խորհրդածութեանցս մէջ, զօրացնելու համար արդէն պարզած գաղափարներս և ցրելու համար այն թիւրիմացութիւններն որոնք կ՚թուի թէ զերծ չեն մնացած անոնք։

Ու նախ և առաջ, կ՚ուզեմ դիտել տալ որ, եթէ ամուրիութեան ի նպաստ խօսած եմ, մտքէս չեմ անցուցած երբեք ընդդէմ ամուսնութեան խօսիլ։ Բացայայտ կ՚երեւի այս իրողութիւնը նախորդ յօդուածիս առաջին տողերուն մէջ իսկ։ Չեմ ըսած թէ ամուրիութիւն, ինքնին, լաւագոյն է քան ամուսնութիւնը. ամուլ անձնասիրութեան վարդապետութիւնն ալ չեմ քարոզած։ Անկեղծօրէն կ՚հաւատամ թէ ընտանիքն է և պարտի ըլլալ ընկերական բջիջ մը։ Բայց ամուսնութիւնը, արդի պայմաններով, յարմար չի թուիր երաշխաւորելու կենսականութիւնը և բարոյական արժէքն այդ բջիջին՝ որոյ ամբողջութիւնն անհրաժեշտ է մարդկութեան յառաջախաղացութեան համար։ Բարեփոխութիւններ մտցնել հարկ է ամուսնութեան մէջ, որպէս զի իրօք օգտակար հաստատութիւն մ՚ըլլայ այն։

Գալով սա կարծիքին թէ ամուրիութիւնն ապօրէն կենակցութիւն մը կ՚ենթադրէ ինքնին և անպատճառ, պէտք է վերստին քննել զգաստութեան կարելիութեան խնդիրը, որոյ մասին թերահաւատ կ՚թուի Հօրայ, մանաւանդ քաջակազմ անձերու համար և 25էն 45 տարեկան հասակին մէջ։ Ընդդէմ գիտուն հեղինակութեանց որոնք կողմնակից են զգաստութեան կարելիութեան, յարգոյ յօդուածագիրը կ՚դնէ... Պօղոս առաքեալի վկայութեան՝ որոյ ինչ ինչ խօսքերէն կ՚մակաբերէ թէ առաքեալը չարաչար կ՚նեղուէր բացարձակ ժուժկալութենէն և ներքին պայքարի մը մէջ էր ինքն իր անձին դէմ։ Բայց նախ պայքար անկարելիութիւն չի նշանակեր. բարոյական մարդը պայքարի մէջ է իր կիրքերուն դէմ. պարկեշտ մարդուն յատկանիշն է այն և առաւելութիւնը. մարդկութեան բարեշրջութեան պայմանն է այն։ Ցետոյ, մէկ երկու օրինակով բան չապացուցուիր գիտութեան մէջ։ Այնպէս որ, Հօրայ պիտի ներէ ինձ եթէ, մինչեւ որ գիտական համոզիչ հակառակ փաստեր մէջ չբերուին, աւելի վստահութիւն ունենամ այն բազմաթիւ գիտուններուն վրայ՝ որոնք, միջավայրին պաշտպանելու կենսաբանական օրէնքին վրայ հիմնուելով, զգաստութեան կարելիութիւնը կ՚յայտարարեն, քան Պօղոս առաքեալին վրայ։ Այդ գիտունները կ՚ըսեն թէ սեռային կիրքը, ուրիշ ամէն կիրքի պէս, թելադրութեան ու մանաւանդ ինքնաթելադրութեան խնդիր է, և, հետեւաբար, ժուժկալութեան կարելիութիւնն ամէն բանէ առաջ կախում ունի կամքի ոյժէ։ Կիւլյօ, վաղամեռիկ իմաստասէրն հանճարեղ, ցոյց տուած է բնազդին և թելադրութեան սերտ առնչութիւնը, նմանութիւնը։ Ամէն թելադրութիւն նորածին բնազդ մ՚է, տարրական կամք մ՚է։ Եւ ամէն բնազդ ինքզինքը կ՚օգտէ կ՚ընէ՝ երբ գիտակցական վիճակի կ՚անցնի։ Բնախօսական հոգեբանութիւնը ցոյց կուտայ թէ կիրքերը կ՚դաստիարակուին բանականութեան, ընդհանուր դաստիարակութեան և ունակութեան ազդեցութեան շնորհիւ։ Սեռային բնազդը — և կնոջն էրիկ մարդուն բնազդէն աւելի — կրնայ սանձուիլ կառավարուիլ և որոշ նպատակի մը պատշաճեցուցուիլ՝ 1902 տարւոյ Սեպտեմբերին, ափրոդիտեան ախտերու նախապահեստ զգուշութեան համար ի Բրիւսել գումարուած միջազգային ժողովին մէջ, ոչ մէկ գիտուն ընդդէմ խօսեցաւ զգաստութեան ընկերական և բժշկական առաւելութեանց։ Գիտնանք ինքզինքնիս ազատել սեռային զգացումները գրգռող գաղափարներու տիրապետութենէն, գիտնանք ժուժկալել, կարելի եղածին չափ, գրգռիչ սնունդներէ, ոգելից ըմպելիներէ, և զգաստութիւնն անկարելի պիտի չըլլայ։ Եղջերուաքաղ չէ այս ամէնը, եթէ գիտութիւն եղջերուաքաղ չի նշանակեր։ Ինչ որ բացառութիւն է, ոչ թէ զգաստութեան կարելիութիւնն է, այլ զգաստութեան անկարելիութիւնն է. և այս, ըստ գիտութեան, և ոչ՝ ըստ ամուրիներուն։ Ուրիշ բան է ըսել դժուար է, ուրիշ բան է ըսել անկարելի է։ Դժուար, այո՛, որովհետեւ ազրիլ պէտք է ստացուած բնազդի մը դէմ զոր անուցանող և գրգռող պատճառներ չեն պակսիր ժամանակակից ընկերութեան մէջ (կեանքի տափակ, մարմնապաշտ ըմբռնում, աղտոտ գրականութիւն, բարոյապէս ինկած ընկերներ, լպիրչ տեսարաններ)։ Դժուար, այո՛, որովհետեւ տղայ կամ հիւանդ կ՚կոչուի կորդ մ՚անձանց կողմանէ՝ այն երիտասարդն որ զգաստ կեանք մը կ՚ուզէ վարել և որ կամքի բաւական կորով չունի դիմադրելու համար ապուշ հեգնութեանց և իր համոզումներուն միայն անսալու համար։ Դժուար, այո՛, կնոջ կոչման մասին տիրող սխալ ըմբռնման մը հետեւանքով։ Դժուար, այո՛, այս և սոսոց նման բնախօսական և հոգեբանական—ընկերային պատճառներով. բայց անկարելի ըլլալուն չենք համոզուած, ընդհակառակը։ Բարեկամներէս ոմանք կ՚առարկեն թէ ինչո՞ւ ուրեմն հանրատունները թոյլատրուած և նոյն իսկ պաշտպանուած են, եթէ սեռային զգաստութիւնն առողջութեան համար անվնաս է։—Տէր Աստուած, ընկերային մոլորութիւններէն մէկն է անշուշտ գոյութիւնն այդ տուներուն, որոց ոմանք իբր «հարկաւոր չարիք» կ՚արդարացուին զգաստութեան անկարելիութեան կողմնակիցներուն կողմանէ, իսկ ուրիշներ՝ բացարձակապէս անարդարանալի քամահեցուցիչ հաստատութիւններ են։ Եւ ներելի է հաւատալ թէ օր մը ընկերութիւնը պիտի ուղղէ իր այդ մոլորութիւնն ալ։ Մեծն—Բրիտանիոյ, Նորվեկիոյ, Տանըմարքայի, Հոլանտայի, Զուիցերիոյ մէջ Պետութիւնն առաւել կամ նուազ խստութեամբ կ՚արգիլէ հանրային պոռնկութիւնը։ Ռուսիոյ և մանաւանդ Ֆրանսայի մէջ ալ նոյն արդիւնքին հասնելու նպատակաւ ջանքեր կ՚ըլլան։ Fédération abolitionniste internationalի աշխատութեանց հետեւիլ կ՚բաւէ այս մասին համոզում գոյացնելու համար։ Մնաց որ, եթէ կարելի իսկ ըլլայ այդ տուներէն անվնաս դուրս ելնել՝ ֆիզիքապէս, բարոյական վնասը կայ ու կ՚մնայ միշտ։ Պոռնիկն անկեալ մ՚է, զոհ մ՚է յաճախ, ամէն պարագայի մէջ արգահատելի էակ մ՚է, և շատ բթացած խիղճ ունենալու է մարդ՝ քաջալերելու համար ընկերական այս զարհուրելի աղէտը, ա՛լ աւելի արիւնելու համար ընկերութեան այդ վէրքը լայնափեռեկ։

Եւ եթէ, տուեալ պայմաններու մէջ, զգաստութիւնն անկարելի չէ և ոչ ալ վնասակար, ընկերային առողջապահութիւնը՝ մէկ կողմէն, արդարութիւնը՝ միւս կողմէն, պարտք կ՚դնեն մանչ երիտասարդներու վրայ՝ իրենց ամուսնութեան օրը կոյս ներկայանալ կոյս աղջկան։ Երկու տեսակ բարոյական պէտք չէ գոյութիւն ունենայ, մէկը մանչ և միւսն աղջիկ երիտասարդներու յատուկ։ Անիրաւութիւն է, նոյնպէս, նուազ անչաղ ըլլալ էրկան քան կնոջ հանդէպ՝ ամուսնական անհաւատարմութեանց մասին։ Գաղափարաց այս կարգին մէջ, պոռնկութեան դէմ դրուած օրէնքները բարեփոխութեան կը կարօտին։

Գալով անոնց որ ամուրի մնալու ստիպուած են այս կամ այն պատճառաւ, դարձեալ կ՚կրկնեմ թէ այդպիսիք ընկերային առաքելին վրայ ստորադասել նկատելու չեն ինքզինքնին և նկատուելու չեն ուրիշներէն։ Ամուրին ալ ամուսնացեալին չափ օգտակար դեր մը կրնայ կատարել ընկերութեան մէջ։ Համակարծիք չեմ Հօրայի որ ամուրիութեան մէջ կ՚տեսնէ ընկերական վտանգ մը և ջատագովել կ՚թուի ինչ ըլլայ ըլլայ՝ ամուսնանալու վարդապետութիւնը (Տես մանաւանդ Բիւզանդիոն, Թիւ 2249)։ Կ՚խոստովանիմ թէ ճիշդ այդ վարդապետութիւնն էր որ գրգռեց առաջին յօդուածս։ Ընտանեաց մայրերու համաժողովին եռամեայ նստին մէջ Միացեալ—Նահանգաց Նախագահին վերջերս արտասանած ճառն որով Րուզվէլդ կ՚բացէ մայրութեան և պտղաբերութեան դիւրութեան դէմ, չի փոխեր, նոյնպէս, համոզմանս էութիւնը, որովհետեւ Նախագահը, իր բանախօսութեամբ, ջատագոված է աղէկ պայմաններու մէջ կնքուած ամուսնութիւնները, և այս մասին ամէն ողջամիտ մարդ այդ դատին պաշտպանն է։ Բայց կ՚կրկնեմ թէ ամուրիութիւնը շատ աւելի համաձայն է ընկերութեան օգուտներուն՝ քան թէ յոռի պայմաններու մէջ կնքուած ամուսնութիւնը, և եթէ ամուսնութիւնը մէկ կերպ լուծում մ՚է, ամուրիութիւնն ալ ուրիշ կերպ մէկ լուծումն է խնդրոյն։ Աւելին կայ, ինչպէս ըսած էի նախորդ յօդուածիս մէջ, ըստ բնախօսութեան, սեռային ժուժկալութիւնը, ջնջելով ջղային թրթռումներն և պահեստի դնելով գործարանաւոր արտադրութիւններ, կ՚զարգացնէ ուղեղային և հոգեկան, և անշուշտ արիւնային ոյժեր, որոնք կուգան նոր զօրութիւն մը տալ էակին կենսական տարրերուն և համակամաբար զարգացնել բարոյական զօրութեան նոր ոյժեր։

Աղջիկները մանաւանդ պէտք է գիտնան թէ իրենք միմիայն զաւակ հասցնելու համար ստեղծուած չեն. երբեմն մարդիկ հնարած են այս վարդապետութիւնը, որպէս զի գոհացնեն առն իրենց կիրքերուն, ստանալու ընելով կնոջ բարոյական ազատութիւնն և արժանապատուութիւնը։ Այս խօսքերով մեր էութեան մէջէն կնոջ տարբերութիւնը չէ որ կ՚քարոզեմ... Պօղոս առաքեալի մը պէս։ Ըսածս սա է թէ ամուսնութեան միակ և նոյն իսկ գլխաւոր նպատակ ընտրուելու չէ սեռային կիրքերու գոհացումն և ոչ իսկ զաւակ հասցնելը։ Ամուսնութեան նպատակը զաւակ հասցնել չէ՝ հապա ի՞նչ է, կ՚հարցնէր օր մը Հօրայ բորբոքած շեշտերով (Բիւզանդիոն, Թիւ 2349 և 2584)։ Ամուսնութեան էական նպատակը պէտք է ըլլայ առն և կնոջ գործակցութիւնը, որովհետեւ երկու տարբեր սեռերու գործակցութիւնը կ՚աւելցնէ արդիւնքը։ Կինը կ՚ամբողջացնէ այրը, չափաւորելով մանաւանդ անոր արտակարգ անձնասիրութիւնը, անոր կիրքերը։ Առնակինը պէտք է տէրը մնայ իր մտքին և ինքն իր կամօք և գիտակցաբար հաւանի մայր ըլլալ։

Անճրաժե՞շտ վտանգը։ Այս կողմէն ալ վախնալու բան չկայ, կարծեմ։ Զաւակ ունենալու բնազդը պիտի մնայ միշտ։ Շատ շատ ծննդականութիւնը միայն պիտի նուազի, բայց ազգի մը բարոյական զօրութիւնը տարեկան ծնունդներու քանակէն չաւելիր բանաւոր չի թուիր։ Ցեղին արժէքին վաւերացումը (sanction) թիւը չէ։ Մարդը՝ թուաբանական միութիւնն է, զօրութեան արժէքը՝ ցեղը, տեսակն է։ Եւ ո՞վ պիտի կրնայ ապացուցանել թէ կարեւոր է որ ցեղը ծաւալի այսինչ կամ այնինչ համեմատութեամբ։ Ո՞վ պիտի կըրնայ ապացուցանել թէ մեր մոլորակին վրայ ծնանելի կեանքին պատասխանատու ենք։ Եթէ Րուզվէլդ նախագահը, իր այն բանախօսութեան մէջ որուն կ՚ակնարկէի վերը, այնպէս կ՚նկատէ թէ միայն երկու զաւակ ունեցող ծնողք ըստ բաւականի չեն կատարած իրենց պարտականութիւնը մարդկութեան հանդէպ, անշուշտ ինքը խնդիրը տարբեր տեսակէտ մը կ՚քննէ։

Ամուրիութեան թշնամիներուն մէկ ուրիշ փաստն ալ սա է թէ՝ ամուրիութիւնն ապօրէն կենակցութեան և, հետեւաբար, ընկերական բարուց քայքայման կ՚առաջնորդէ։ Բացատրեցի արդէն թէ ամուրիութիւնն անպատճառ ցոփակեցութիւն չենթադրեր։ Ու մի՛ ըսէք ի յառաջագունէ թէ տեսական գաղափար մը, իտէալ մը, եղջերուաքաղ մ՚է լոկ այս, գործնականին մէջ անիրականանալի։ Կա՛մ պէտք է ապացուցանել թէ գաղափարն ինքնին, սկզբամբ, անիրականանալի է, և այն ատեն — բայց ա՛յն ատեն միայն — պէտք է մէկ կողմ նետուի այն, և կամ, իբր ճշմարիտ բարեկամ մարդկութեան, ջանալու է, բանիւ և գրով, տեսականը գործնական ընել, գաղափարը իրողութեան փոխել, բարուց մէջ մտցնելով զայն։

Ց. Թ. ՀԻՆԴԼԵԱՆ.

ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՅԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

Սէյիլէ Քոէյլուն Բէչեան էֆ.,

Տքթ. Հէրիք ծանօթ դէմք մ՚է շատ շրջանակներու մէջ, և հաւանականաբար դուք ալ անձամբ կ՚ճանչնաք զինքը։

Դրեթէ յիսուն տարի առաջ մեկնած է Ամերիկայէն, իբր ծննդավայրէն, և հաստատուած այս երկրին մէջ, ուր կարեւոր պաշտօններ վարած է յաջողութեամբ։ Գործօն դեր մը կատարած է, հին և նոր լեզուներու իբր հմտութեամբն Աստուածաշունչի թարգմանութեանց մէջ, և ուսուցիչ ու անօրէն եղած է Մարսուանի ամերիկեան ուսումնական հաստատութեանց։

Երկարամեայ բացակայութենէ մը վերջ կրկին Ամերիկա այցելած և դեռ նոր վերադարձած ըլլալով, քանի մը բարեկամներու խնդրանօք, երէկ, կիրակի, վարժարանիս մէջ տեղի ունեցած մէկ ժողովին մէջ, որ մեծաւ մասամբ իր հայրենակիցներէն կ՚բաղկանար, բացատրեց այն տպաւորութիւնները զորս կրած էր իր այցելութեան առթիւ։

Բերանացի էին այդ բացատրութիւնները, բայց այնքան հետաքրքրեցին զիս որ խնդրեցի իրմէ ի գիր առնել զանոնց գլխաւոր կէտերն յատկապէս Բիւզանդիոնի համար, և ահա Ձեզ կ՚ղրկեմ թարգմանութիւնը, յուսալով որ կրնայ նոյնքան շահեկան ըլլալ այն նաեւ Ձեր ընթերցողներէն ոմանց։

Ռոպըրթ Քոլէճ. — ԱՐՐ. ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

* * *

Ա. Իմ մանկութեանս տան, եկեղեցւոյ մը կեանքն ի յայտ կուգար գլխաւորաբար կիրակի օրը, և շաբաթուան օրերն ալ կ՚յատկացուէին աշխարհիկ գործերու։ Հիմա, Եկեղեցին գործունէութեան փեթակ մ՚է ամբողջ շաբաթուան մէջ։ Եթէ ոչ նոյն իսկ եկեղեցւոյ շէնքին մէջ, գոնէ «Թեմական տան» մէջ յաճախ տեղի կ՚ունենան բազմազան ժողովներ, որոց նպատակն է մարդոց հոգեւոր, մտաւոր, բարոյական և նոյն իսկ ֆիզիքական բարօրութիւնը։

Բազմազբաղ անձ մ՚է Հովիւը։ Քաղաքներուն առաջնակարգ Հովիւներն այնքան ծանրաբեռնուած են թէ՝ իրենց թեմական և թէ իրենց թեմէն դուրս եղած աշխատութիւններովը, որ բացարձակապէս ստիպուին ո՛չ թէ միայն ամռան մէջ, այլ և ձմրան միջոցին արձակուրդ մը ունենալ, չենթարկուելու համար անխուսափելի հիւանդութեանց։ Հովիւը պարտաւոր է ուշադրութեամբ հետեւիլ քայլ առ քայլ իր ժամանակակից բոլոր խորհուրդներուն և շարժումներուն ոչ թէ միայն Աստուածաբանութեան և Ս. Գրոց քննական ուսմանց մէջ, այլ և այն բոլոր խնդիրներուն մէջ որք որ և է առնչութիւն ունին իր ժողովրդեան հոգեւոր, բարոյական ու ընկերական կեանքին հետ։

Եթէ մէկն երբեք քրիստոնեայ է, ճշմարտապէս քրիստոնեայ է, և կրօնական, քրիստոնէական կեանք մը կ՚վարէ նոյնքան երկուշաբթի օրն և շաբթուան միւս օրերուն մէջ, իր գործառնութեանց մէջ, իր տան մէջ, ընկերութեան մէջ, նոյնիսկ քաղաքական կեանքին մէջ, որքան կիրակի օրերն և եկեղեցւոյ մէջ։

Բ. Ցիսուն տարուան միջոցին մեծ փոփոխութիւն մը կատարուած է մարդոց գաղափարներուն մէջ այն յարաբերութեան մասին՝ որ կայ ընդ մէջ ներկայ ու հանդերձեալ կեանքին։ Առաջ քրիստոնէական քարոզութիւնը թէ՛ բեմէն, թէ՛ մամուլէն և թէ այլուր իրեն նպատակ ունէր տպաւորել մեր մտքին վրայ թէ մեր գլխաւոր պարտաւորութիւնն է՝ ապահովապէս խոյս տալ վտանգաւոր աշխարհէն և տեղ մը շահիլ Երկնից մէջ, հետամուտ ըլլալ մեր հոգեւոր փրկութեան, ազատելու համար տպագայ պատուհասներէն և առանձնաշնորհելու երկնային վարձը։ Այժմ կ՚սորվեցնեն մարդոց թէ իրենց պարտաւորութիւնն է Աստուծոյ որդիներու պէս ապրիլ հոս և հիմա, և մեր Երկնաւոր Հօր հոգածութեան յանձնել մեր հոգիներու ապահովութիւնն հանդերձեալ կեանքին մէջ, ապրիլ անձնուրաց կեանք մը, ինչպէս Տէրն մեր Քրիստոս ապրեցաւ, մարդոց ծառայելով, Աստուծոյ հետ հաղորդակցելով հոս և հիմա, նոյն իսկ այս փորձի աշխարհին մէջ, և իրեն ապաւինիլ յաւիտենական աշխարհի համար։ Նկատել Երկինքն ո՛չ թէ իբր վայր մը վարձատրութեան, պսակ կրելու, երկնային երգեցիկ խումբերուն հետ ձայնակցելու, այլ իբր վայր մը՝ ուր պիտի ծառայենք Աստուծոյ առանց մեղքի, առանց տկարութեան, առանց աշխարհային կեղտերու։

Գ. Արեւմտեան քրիստոնեայ աշխարհի այժմու ամէնէն նշանաւոր ձգտումն է փոքր «Եկեղեցիներ» ճանչնալ և արտայայտել մարդոց եղբայրութիւնը։ Այս գաղափարը սերտ կապակցութիւն մ՚ունի Աստուծոյ տիեզերական Հայրութեան գաղափարին հետ։ Իմ մանկութեան տարիներու մէջ կ՚ընդունէինք Աստուած իբր մեր Հայրը. Դե Հայրը, բայց թերեւս ոչ Ցեր Հայրը։ Մարդիկ ոմանք եղբայր էին, ուրիշներ՝ օտարներ։ Բայց այժմ, առաջնորդող, տիրող խորհուրդը բոլոր քրիստոնէական գործերուն մէջ եղբայրական նպատակն ու հոգին է։ Ցեղ, գոյն, լեզու չեն հեռացներ ու բաժներ քրիստոնէական սիրտերը, այլ կը միացնեն զանոնք։ Ո՛չ միայն տարբեր յարանուանութեան պատկանող աւետարանական Եկեղեցիները կ՚եղբայրակցին, այլ նաև ո և է հաւատքի վերաբերող անձինք եղբայրաբար կ՚գործակցին ընկերութեան մաքրութիւնը զարգացնելու, ագէտ տարրը կրթելու զարգացնելու, դաստիարակութիւնը տարածելու, և մարդասիրական ձեռնարկներու մէջ միատին գտնուելու։ Նիւ Եորքի եկեղեցիներէն մին, զոր օրինակ, իր ներքին սովորական ծախքերն հոգալէ զատ, 250 հազար տոլար տարուէ տարի ի նպաստ աղքատասիրական ու մարդասիրական գործերու թէ՛ Նիւ Եորք քաղաքին, թէ՛ Մ. Նահանգաց ուրիշ մասերուն և թէ Ափրիկէի զանազան երկիրներու մէջ։

Տաղաւար Եկեղեցին, որ դեռ նոր կառուցուեցաւ Պռուուքլէյի, Նիւ Եորքի գլխաւոր փողոցին մէջ, ստեղծանուած է ընդմիշտ ըլլալու կեդրոն մը, հրապուրիչ կեդրոն մը այդ մեծ քաղաքին բոլոր դասակարգերուն և բոլոր ցեղերուն կրօնական, իմացական և բարոյական կեանքին համար։

Դ. Մարդիկ, թէ՛ եկեղեցիին մէջ և թէ եկեղեցիէն դուրս, աւելի խոր համոզում մը կ՚գոյացնեն հետզհետէ թէ մեր ժամանակին ամէնէն կարեւոր խնդիրները՝ գինեմոլութեան խնդիրը, դրամագլուխի և աշխատութեան առնչութեան խնդիրը, ընդհանուր դաստիարակութեան, վաճառականական գործառնութեանց, քաղաքացիութեան, բարոյականի խնդիրներն եթէ երբեք պիտի լուծուին, պիտի կարենան լուծուիլ միայն Քրիստոսի «Լերան քարոզ»ին վարդապետութեան համաձայն, թէ կրօնքի հոգեւոր ազդեցութեամբ տոգորուած մարդիկ միայն կարող են լաւագոյնս պատրաստել ապագայ սերունդը։

Ցառաջդիմութիւն, ահա այս է Եկեղեցւոյ կենսականութիւնը։

Ինչ որ է Ամերիկայի մէջ, նոյնն է նաև Անգլիոյ մէջ։ Վեր. Սիլվեսդըր Հօռն շատ յարգուած ու սիրուած հովիւն էր հարուստ եկեղեցւոյ մը։ Բայց թողուց այդ եկեղեցին՝ ժողովրդեան խոնարհագոյն դասակարգերուն համար աշխատելու փափաքով, և ամէն շաբաթ հազարաւոր անձինք կ՚խռնուին այն ընդարձակ եկեղեցւոյն մէջ, որ Լոնտոնի կեդրոնին մէջ կ՚բարձրանայ, անձկութեամբ մտիկ ընելու իր քարոզութիւններուն։

ՏՕՔԴ. ՀԷՐԻՔ

ՏԻՊԱՐ ԳԵՂՋՈՒԿՆ ԵՒ ԻՐ ԴԱՒԱՆԱՆՔԸ

Ադամ աղբար ճիշդ 82 տարեկան է։ Եթէ ապրած ըլլար ան քաղաքի կամ քաղաքակրթութեան որոմնցուկ հասանքին մէջ, ապահովաբար պիտի ներկայացնէր զառամ ծերուկի մը տիպարը։ Ա՛լ պիտի չաշխատէր, պիտի չգործէր. գլուխը բազմոցին՝ և կռնակը բարձէն պիտի չկրնար բաժնել. տանը կամ սենեակին չորս պատերը միայն պիտի ըլլային անոր տեսութեան հորիզոնը, և կեանքը ծանր բեռ մը պիտի դառնար իր տկար անձին։ Բայց Ադամ աղբար այդպէս չէ։ Հակառակ այնքան յառաջացած տարիքին, կրցած է պահել երիտասարդութեան աշխոյժն ու կորովը։ Դեռ չուզեր զատուիլ իր սիրական արօրէն ու արտերէն։ Կ՚տեսնուի ակօսներուն մէջ, ուր մաճկալը ձեռքը՝ կ՚վարէ եզները, և տոկուն ուժով ու անխոնջ աշխատութեամբ կ՚հերկէ արտը, կ՚պատրաստէ զայն յաջորդ տարուան ցանքին ու հունձքին։ Ու դեռ տարիներով կ՚յուսայ տեսնել այդ ակօսներուն մէջ իր անկնալութիւններուն պսակումը, հացին պարբերական վերընծիւղումն իր քրտինքներուն ոռոգումովը։ Իր այնչափ տարեւորութիւնը մատնող ուրիշ նշան չկայ վրան, բայց եթէ ալեհեր մազերը, որք ծածկուած են նահապետական «ճուլֆ»ով վրան մը փաթթուած։ Իր դէմքն ու ձեռքերն այրուած արեւէն, և ծեծուած անասուն հովերէն՝ առած են թուխ կարմրութիւն մը։ Կիսաբաց լայն ու թաւ լանջքը, որուն տակ անկեղծութիւնը կ՚տրոփէ, և հսկայ հասակն ու թիկնեղ կռնակը կ՚յայտնեն թէ Բնութիւնն իր զաւակն օժտած է առողջութեան ամէն երաշխիքներով։ Կողմին արտաքին երեւոյթը, և ամբողջ անդամներուն դեռ գործօն վիճակը ցոյց կուտան թէ իր ներքին մեքենաները շատ նուազ աշխատած են այն պալարներէն ու փոթորիկներէն, որք ճակատագրական են մարդուն, և որոց գուցէ ինքն ալ պատահած է կեանքի ուղեւորութեան մէջ։ Հիւանդութիւններ, մտահոգութիւններ, տագնապներ, տառապանքներ, կսկիծներ և այն բոլոր կիրքերն ու դառնութիւններ, որոնք կեանքի ծաղիկը կ՚թառամեն, կարծես բնաւ չեն մօտեցած անոր։ Երկրագործական բիրտ աշխատութիւնը սեղմած, պնդած, կարծրացուցած է անոր մարմինը։ Կոշտացած մորթին տակ միտոքու բոլոր թելերը ջլացած են, կամ աւելի ճիշդ կ՚ըլլայ ըսել՝ մորթը կ՚ծածկէ մի միայն ջիղեր ու ոսկրներ։ Կակուղ միսը գոյափոխուած է երկաթ նեարդներու։ Հակառակ իր չարաչար աշխատութիւններուն, հակառակ իր խեղճուկ ապրելակերպին, չի գանգատիր ան իր բախտէն ու վիճակէն, խաղին գոհունակութեամբ կ՚կրծէ հացի կտորը, զրկուած մնալով միշտ հաճեղ և սննդարար կերակուրներէ և համադամներէ, ու այս զրկանքն անգիտանալ ձեւանալով զարմանալի համակերպութեամբ մը։ Իր սովորական ճաշացուցակը շա՛տ շա՛տ երկու բառ միայն կ՚պարունակէ—հա՛ց ու ջո՜ւր—։ Ուրիշ ուտելիքներ բացառութիւն են, և կ՚գտնուին իրեն համար հազուադէպ պարագաներու մէջ։ Եթէ այս պայմաններով փորձէր ապրիլ քաղաքացի ամէնէն կորովի երիտասարդը մէկ տարի միայն՝ ապահովաբար կա՛մ վրայ պիտի տար առողջութիւնն ու կեանքը, և կամ պիտի առնէր զառամ ծերուկի մը դալկութիւնն ու կարկամութիւնը։ Բայց այս վիճակին համար բնաւ փոյթ չըներ մեր Ադամ աղբարը։ Համդարտ խղճով ու անդորր սրտով կ՚աշխատի անդուլ իր և իրեններուն հացն հանելու համար հողին ծոցէն։ Աշխատութիւնն իր հանգիստն է, կիրակիներն ու տօնական օրերու պարապութիւնը կ՚ձանձրացնեն զինքը։ Որչա՜փ զուարթ է ան, երբ զեփիւռին շունչէն իր հասկերուն վէտ վէտ ծածանումը կ՚դիտէ հեռուէն կամ մօտէն, կամ երբ կ՚տեսնէ խոյանալն իր անասուններուն, որք այնքան լաւ խնամք կ՚վայելեն իր ձեռքերէն, ու ծնած, սնած, մեծցած են իր աչքին առջեւ, իր զգուշանքներուն տակ։ Ադամ աղբար գիւղէն և հայրենի օճախէն բնաւ բաժնուած չէ. մինչեւ վերջը չարիք մը հալածած է պանդխտութիւնը, որովհետեւ իր երեց եղբայրը Պոլիս գացեր է ու ա՛լ չէ դարձեր անկէ, հոն հաստատուելով և ա՛լ չօգնելով իր տան ու տեղին։ Սրտին միակ վէրքն է աս, որ այնքան խորունկ տպաւորութիւն թողած է իր վրայ։ Իր ապրած միջավայրին շատ ուրիշ տեղերու անցուդարձին և սովորութեանց անգէտ է բոլորովին։ Իր աշխարհագրական կամ աշխարհագիտական հմտութիւնը կ՚բաղկանայ գիւղին ու արտերուն սահմաններով, և բնաւ չի հետաքրքրուիր քաղաքներու և ուրիշ երկիրներու վիճակին ու կացութեամբ։ Երկու կանոն միայն կ՚ճանչնայ. աղօթել և աշխատիլ։ Հիմա Ցանիսի հրատապ արեւին մէջ, հասկատուն քայլերով կ՚հետեւի ան իր եզնամոլին, աւարտելու համար աշնանացանին պատրաստութիւնը. իր յոգնութիւնը մեղմելու բարեխառնութեամբ օղի մը կ՚երկարուի իրեն. բայց կ՚մերժէ առնել. ինչո՞ւ։ Որովհետեւ իր հաւատքին համեմատ՝ սատանայ կայ մէջը։ Կ՚շարունակէ ուղղաձիգ ակօսներուն մէջ իր յամր երթեւեկը, գլուխը մերթ աջ ու մերթ ձախ տատանելով արօրին շարժումներուն յարմարելով. ու կ՚ընկերանանք իրեն պահ մը, փորձելով զանի խօսակցութեան գրգռելու։ Ակնակապիճներուն մէջ արագ արագ դարձդարձող աչքերը կ՚յայտնեն արդէն իր ցասկոտ բնաւորութիւնը։ Կ՚յաջողինք վերջապէս կծկուած շրթունքները բանալ տալու։ Կ՚պատմէ իր տեսածներն ու լսածները։ Ամբողջ մէկ ու կէս դարու կենդանի պատմութիւնն է ան, ծնողքին ու նախնիքին աւանդութիւններն ալ պինդ պահած ըլլալով իր ուղեղին մէջ։ Թէև պարզամիտ, սակայն մերթ ընդ մերթ սուր շեշտերով կ՚հեգնէ քաղաքացիներուն կեղծ վարքն ու բարքերու մեղկութիւնը։ Քաղաքացիները դժոխք պիտի երթան անշուշտ, կ՚ըսէ. որովհետեւ շահամոլութեան համար օրն ի բուն սուտ կ՚խօսին, երդում կ՚ընեն, կը հայհոյեն, կ՚կռուին, կ՚վիճին, պակաս կշիռ ու կեղծ չափ կ՚գործածեն և միշտ կերուխումի ու հաճոյքներու կ՚հետամտին։ Մոլութիւններու գերին են անոնք. ստամոքսին լարուած մեքենաներ։ Անոնց հետ տեսնուիլ, յարաբերիլ՝ մեղք գործել պիտի ըլլայ։ Հեռո՜ւ, հեռո՜ւ անոնցմէ, կ՚բացագանչէ, և օձիքը կ՚թօթուէ ի նշան իր զզուանքին. քաղաքացիք, կը շարունակէ, իրենց յոռի ընթացքովն աշխարհէն վերցուցին ճշմարտութիւնն ու վստահութիւնը։ Ժամանակին մենք իրարու փոխատուութիւններ կ՚ընէինք, ո՛չ մուրհակ կ՚առնէինք և ոչ գիր. սակայն օրին տեղի կ՚ունենար վճարումը, և ամէն մարդ տէրն էր իրաւունքին. մինչդեռ հիմայ փուլով մուրհակ, երաշխաւորութիւններ, գրաւներ և պաշտօնական ու անպաշտօն շատ մը գործողութիւններ անզօր են յարգել տալու պարտապանին խոստումն ու պարտքը, և այդպէսով շատ դժուարացած են առեւտուրի և հետեւաբար ապրուստի միջոցներն ու պայմանները։

Հին ատենի նշխարներն, կ՚յարէ ծերուկը, սուրբ մարդիկներ կ՚ըլլային, մինչդեռ հիմակուանները ամէն չարիք կ՚գործեն, պահքերնին կ՚լուծեն, ծոմ չեն պահեր, Սաղմոս կամ Նարեկ չեն քաղեր, ժամաղօթք չեն գիտեր։ Մեր դրացի Պետօն (Պետրոս) կէս գիշերին կ՚ելնէր երկու կանոն Սաղմոս ու հինգ գլուխ Նարեկ կը կարդար իր հոգւոյն փրկութեանն համար, առաւօտ իրիկուն անպատճառ ժամ կ՚երթար, տունն ալ «Եկեսցէ» կ՚ըսէր, ատոր համար արդար մեռաւ։ Աստուած ողորմի հոգւոյն։ Ալ հիմակ տաանկ մարդ մնացե՞ր է. բոլորն ալ սատանայ դարձեր են, իրար կ՚խաբեն, իրարու կ՚նախանձին, զիրար կ՚ատեն ու իրարու չարիք չի մնար որ չընեն։ Ինչպէս որ լաւ ապրանքներու կեղծերն ելած են հիմա, մարդոց ալ կեղծերը շատցած, բազմապատկուած են, ա՛լ մարդ ի՛նչպէս յաջողութիւն գտնէ, ի՛նչպէս կարենայ ապրիլ հանգիստ ու անվրդով։ Ադամ աղբար խօսքին ընթացքը փոխելով կ՚պատմէ մարախներու ճարակման, սովերու, երկրաշարժներու դէպքերն ու գործած աւերները։ Հառաչանքով կ՚յիշէ իր ալ անցքերը, որք իբր թէ պատճառ եղան իր կնոջ մեռնելուն։ Պարզամիտ գեղջուկին այս տեսութիւններուն կ՚ստիպուինք մասամբ իրաւունք տալ, աչքի առջեւ ունենալով նոր սերունդին մէջ ճարակած այն բարոյական սխալութիւնը, որ կ՚սպառնայ ընկերութիւնը թաւալեցնելու, մարդկային սերունդն ապականելու, փճացնելու աւանդներու բարոյապէս ու իրապէս։ Գուցէ ըսուի թէ ի՞նչ հարկ ռամիկ երկրագործի մը բարոյախօսութիւններուն ընթերցողները ձանձրացնելու։ Բայց ներողութի՛ւն. որո՞ւ խօսքերն աւելի հաճելի են լսելու, որո՞ւ խօսքերն աւելի կլիտունին. անո՞նց որոց գործերն ու խօսքերը հակառակ կերպով կ՚հակաժամանին իրարու, թէ անոնց՝ որոց շրթունքներն ու սիրտը միեւնոյն կերպով կ՚խօսին։ Աւելի չէ՞ք նախընտրեր լսել անկեղծին քան կեղծաւորին, ջերմեռանդին՝ քան ամբարտաւանին, անաչառին քան աչառուին, պարզամիտին քան նենգաւորին, ուղղամիտին քան խաբեբային։ Աւասիկ ձեզի պարզագէկ գեղջուկի մը տիպարը մեր կողմէն, Բալուէն։ Եթէ կ՚հաճիք լսեցէք անոր։

Ց. Պ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Միջազգային հրապարակները

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆԻՆ համար նախընթաց եօթնեակին գլխաւոր դէպքն եղած էր Ֆրանսայի և Գերմանիոյ համաձայնութիւնը։ Բարձր սեղանաւորութիւնը գուշակած էր սկսուած բանակցութիւններուն յաջողումը, ուստի Մ. Ռուվիէի կողմէ Խորհրդարանին եղած զեկուցումը չգտամեռաց կարեւոր բարձրացում մը։ Սակարանը նպաստաւոր տրամադրութեան մը մէջ մնաց անկէ ի վեր։ Ֆրանսացի սեղանաւորները կ'ըսեն թէ Մ. Տէլքասէ Գերմանիոյ հետ յարաբերութիւնները վտանգելի վիճակի մը բերած էր։ Մ. Ռուվիէ կրցածն ըրաւ, և որչափ հնար էր իր երկրին համար նպաստաւոր կերպով կարգադրեց սպառնալից կացութիւն մը, և մինչեւ իսկ ներելի է ըսել թէ Գերմանիոյ կողմէ պատերազմի յայտարարութեան մը առաջքն առաւ։ Ասկէ կ'հասկցուի ուրեմն թէ Արեւմտեան Եւրոպայի խաղաղութիւնն ո'րքան խախուտ հիման վրայ կ'կենար։ Առ այժմ յաղթութիւնը Գերմանիոյ մնաց, քանի որ Դեսպանախորհուրդ մը պիտի ըլլայ Մարոքի համար, և Վիլհէլմ կայսրն իր ազգին գոհունակութեան թարգման հանդիսացաւ բացառիկ պատիւներ ընելով Պիւլով իշխանին իր դիւանագիտական յաղթանակին համար։ Կ'մնայ տեսնել թէ Դեսպանախորհրդոյ մէջ իսկ Ֆրանսա ո'րչափ պիտի յաջողի ի վերջոյ, այսինքն՝ ո'ր աստիճան յարգել պիտի կարենայ տալ Անգլիոյ և Սպանիոյ հետ կնքած առանձին պայմանագրութիւններն և իր սեփական իրաւունքները Մարոքի մէջ իբրեւ անմիջական դրացի Ալժէրիոյ կողմէ։

Բարիզի Սակարանին վրայ ուրիշ նըպաստաւոր ազդեցութիւն մ'եղաւ Ատլանտեանի անգլ. Նաւատորմին այցելութիւնն ի Պրեստ, որով Անգլիոյ ֆրանսասէր ջերմագին արտայայտութիւնը, ինչպէս նաև հարաւ ափրիկեան ոսկեհանքի թղթերուն բարւոքումը։

Ուրիշ Տէրութեանց թուղթերն ալ ոչինչ բանուեցան, մէակ բացառութիւն ըլլալով ռուսականը, որովհետեւ զանազան զրոյցներ ելան ռուսական հունձքին չէ ըլլալուն վրայ, կամ առատ հունձքերը ժամանակին քաղելու անկարելիութեան վրայ, կամ ալխատաւորներու սակաւութեան վրայ՝ պատերազմի բերմամբ, և վերջապէս, Ֆրանսացիք եւ ձանձրացեր են ռուսական թուղթերն արհեստական միջոցներով վեր տանելու հնարքներէն, և ռուսական զինուորական յարատեւ գործերուն վիճակը նպաստաւոր չեն համարիր գնելու։ Հաշտութեան լինելոց բանակցութիւններն ալ բռուսական դեր կ'խաղան ազդելով գիններուն վրայ. զի թէպէտ բանագնացներն ի ժողով պիտի գումարուին Օգոստ.ի երկրորդ շաբթուն մէջ, բայց օր մը կ'լսենք թէ հաշտութիւնն ապահովուած է, մինչ հետեւեալ օրը պատերազմէ զատ ուրիշ բան չենք անսեր թերթերուն մէջ։ Մ. Վիդդէի անուանումը քաղաքական իրողութիւն համարած էին Սակարանները, բայց յետոյ լուր ելաւ թէ նոյն ինքն Մ. Վիդդէ մեծ հաւատք չունի իր յաջողութեան վրայ, և թէ մէն մի խնդրոյ վրայ հեռագրելու և Բեդերսպուրկէն նոր հրահանգ ստանալու պարտաւորութեան ներքեւ կ'գտնուի։

Բարիզի ազդեցիկ սեղանաւորներ ճափոնական նոր փոխառութեան թուղթերէն գնեցին Լոնտոնի մէջ, և ֆրանսացի անհատներ ճափոնական թուղթ չարունակեցին գնել։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ հետզհետէ ընկերովի գործեր կ'ընեն Եւրոպացիներու հետ։ Գերման-ամերիկեան Բամպակի Ընկերութիւն մը կազմուեցաւ, 100 հազար ոսկիի դրամագլխով, բամպակի մանարաններ հիմնելու համար Մ. Նահանգաց մէջ, ի Նիւ Եօրք։—Société Financière Franco-Américaine անունով Ֆրանքօ-ամերիկեան Սեղանաւորական Ընկերութիւն մը հիմնուեցաւ 50 միլիոն ֆր. դրամագլխով, Banque de l'Union Parisienne Բարիզեան դրամատան և Messrs. Speyer and Co. Նիւ Եօրքի ամերիկեան դրամատան ընկերակցութեամբ, յորմէ կ'իմացուի թէ Ֆրանսացիք եւ քան զեւ կ'շահագրգռուին ամերիկեան գործերու։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ չատ վնասուեցաւ փոթորիկներէ ու կարկուտէ։ Գլխաւոր ցորենաչատ գաւառներու մէջ արտերն աւրուեցան, բայց կ'յուսացուի որ բերքն հասունցած և լեցուն ըլլալուն, կարելի պիտի ըլլայ մեծ մաս մը հաւաքել, եթէ ձախողութիւնը չկրկնուի։ Հարաւային Ֆրանսայի մէջ հունձքն սկսած է, և յաջող կ'ծանուցուի։ Հարաւի այգիները ֆիլոքսերայէն ազատ են մասամբ։ Ճակնդեղն աղէկ է, որով չաքարի հունձքն ապահովուած է։

ՊԵՐԼԻՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆԻՆ մէջ, ֆրանքօ-գերման կարգադրութիւնն յոյս ներշնչեց թէ Մարոքն այլ եւս պիտի չխանգարէ արժէթղթոց գինները։ Անկէ ի վեր, շաբաթն ամբողջ զուարթ տրամադրութեան մէջ էր Պերլինի Սակարանը։ Ռուսական պատերազմական դէպքերուն ծանրութիւնն այլ եւս չի ճնշեր Պերլինի վրայ, ուր կ'ըսեն թէ ո'րչափ աւելի ծանր ըլլան սոյն ռուսական գործերը, այնչափ աւելի յօժարամիտ պիտի երեւի Ռուսիա չանսմալու և հաշտութիւն կնքելու։ Քաղաքական հոգերէ այսպէս ազատած ըլլալով, Պերլին աւելի գոհ մնաց ճարտարագործական ասպարէզին մէջ երեւցած յաջողութիւններէն։ Դրամն այս պահուս առատ ի Պերլին, և անհատական Տուներուն զեղչի սակը կ'յածի 100էն երկուքի չուրջը։ Դրամի առատութիւնն ի մէջ այլոց անով կ'բացատրուի որ չատ մը ռուսական դրամագլուխներ Պերլինի մէջ թողուած են, և Պերլինի Սակարանին տրամադրութեան ներքեւ կ'գտնուին՝ կարճ պայմանաժամով տոկոսի տրուելով ի գիւղութիւն չահագէտներու։ Միւս կողմէ, ռուսական թուղթերը բաւական ինկան Պերլինի մէջ, և ռուսական երկաթուղիներու թուղթեր ալ չատ կորեցան։ Ռուսական պատերազմական գործերուն անյաջող ընթացքին կ'վերագրուի։ Ռուս կառավարութիւնն հրահանգ տուեր է իր Պերլինի գանձային ներկայացուցիչներուն որ հին փոխառութեանց գինը վեր բռնելու համար չյոգնին, բայց ամէն ճիգ թափեն նորագոյն փոխառութեանց թուղթերը բռնելու համար։ Ասով կ'բացատրուի որ ռուսական հին արժէթուղթերն աւելի կորեցան քան վերջինները։

*** Ճափոնական նոր փոխառութեան մէկ—երրորդ մասին ի Գերմանիա հրապարակ հանուելուն առաջին վայրկեանէն ի վեր մեծ յաջողուած մը եղաւ, և հանման գնէն վեր բէմէի վրայ չատ գործ եղաւ։ Գերման սեղանաւորք ոմանք ի սկզբան այնքան եռանդուն չէին, բայց գերման կառավարութիւնն հասկցուցեր է անոնց թէ յառաջիկային գերման ճարտարագործութեան համար ունենալիք օգուտն ի նկատ առնելով կ'արժէ որ գերման սեղանաւորութիւնն եւ մասնակցի Ճափոնի նոր փոխառութեան։ Այսինքն՝ եթէ Գերմանք ի ձեռին ունենան մեծաքանակ ճափոնական արժէթուղթ, կ'հրապուրեն Ճափոնն ապսպրանքներ տալու գերման ճարտարագործութեան, և գերման Տուներ ալ դիւրութիւն կ'ունենան նոր գործեր հիմնելու Ճափոնի մէջ իսկ։ Գերմանիա միջոցներ կը հայթայթէ առեւտրական աւելի սերտ յարաբերութեան մտնելու Ճափոնի հետ։

*** Գերման մանր պանքաներ ու մասնաւորաց դրամատուներ կ'չարունակեն ձուլուիլ մեծերու հետ, և հզօր Տուներ կազմել։ Այս եօթնեակին մէջ ծանուցուեցաւ թէ «Ռէնեան Դրամագլուխի Ընկերութիւնն» որ Էզէն մէջ է և Պերլինի համանուն հաստատութեան հետ կապակցած, ձուլուեր է Պիլէֆէլտի «Վեստֆալեան Պանքային» հետ, և Պօխում քաղաքին համանուն Պանքային հետ, երկուքն ալ Վեստֆալիոյ ճարտարագործ կեդրոնին մէջ հաստատուած։ Այս նպատակաւ «Ռէնեան Դրամագլուխի Ընկերութիւնն» 800 հազար ոսկիով կ'բարդէ իր դրամագլխին վրայ, որով կ'յանգի երեք միլիոն ոսկիի։

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆԻՆ մէջ յաւատաւութիւն տիրեց վերջին օրերս։ Գործառնութիւնք աւելցան։ Ճափոնի նոր փոխառութիւնը սրտագին ընդունելութիւն գտաւ։ Բայց 4 1/2 % այս 2րդ փոխառութիւնը 4 1/2 % առջի փոխառութեան չափ բազմապատիկ չստորագրուեցաւ, որովհետեւ հրապարակը դեռ առջինը չէր մարսած բոլորովին, չատ ժամանակ չէր անցած անկէ ի վեր, և Յուլիս ամսուն մէջ Լոնտոնէն չատեր հեռացած կ'ըլլան, դրամատէրք և գործի մարդիկ արձակուրդ կ'առնեն, և իրենց դրամին բերելիք չահէն աւելի, բերած չահը վայելելու ամէնէն հաճելի կերպերուն վրայ կ'մտածեն՝ երջանիկ արարածները։ Բոլոր այս պարագաներն ի նկատ առնելով, Ճափոնի նոր փոխառութիւնն ալ յաղթական ընթացք մ'ունեցաւ։ Հանման գնէն վեր ըրած բէմէն պահ մը կորաւ՝ չատ ծախուելուն համար, բայց յօժարակամ գնորդներ չատ գտնուեցան, որք քաջալերուեցան՝ լսելով թէ Ռուսիոյ պատուիրակը Մ. Վիդդէ պիտի ըլլայ։

Լոնտոնի հրապարակին յաւատես տրամադրութիւնն անով մանաւանդ զօրացաւ որ լսուեցաւ թէ հարաւ—ափրիկեան ոսկեհանքերուն նկատմամբ աննպաստ զրոյցները խիստ չափազանցուեր էին։ Միայն մէկ փոքր սնանկութիւն այնքան չազդեց հրապարակին վրայ։ Պարնադոյի հիմնած երկու գլխաւոր ոսկեհանքի ընկերութիւններուն ձուլուիլ ուզելն ու միանգամայն մեծաքանակ նոր բաժնեթուղթ հանելը կասկած ներշնչած էր թէ վնասի մէջ են, և բաժնետէրերն իրար անցեր էին։ Առոր վրայ երկու ընկերութեանց կողմէ ծանուցուեցաւ թէ ձուլումը, եթէ ըլլայ, բաժնետարց հաւանութեամբ պիտի ըլլայ, այն ալ՝ մի քանի ամիս ետքը գումարելի ժողովին որոշումէն ետքը, և առ այժմ երկուքն ալ իրենց հաշուեկշիռները պիտի հրատարակեն, որպէս զի իրենց վիճակն որոշ իմացուի։ Չէր բացատրուած թէ ինչո'ւ ձուլում կ'ուզեն, և ինչո'ւ նոր դրամ պիտի խնդրեն։ Բայց հասկցուելով որ անմիջական վտանգ չկայ, հրապարակն ինքզինք գտաւ։ Այսու հանդերձ, հարաւ—ափրիկեան թուղթերու նոր անկում կարելի է պատահիլ, զի ծախու հանուած մեծաքանակ թուղթերն հրապարակը չմարսեց, այլ դրամատանց ամանց քով առանդ թողուեցան, որք քիչ քիչ ծախսելու պիտի նային։

ԼՈՆՏՈՆԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԷՆ կ'ծանուցուի թէ անգլիական բերքերուն ընդհանուր վիճակէն կ'երեւի թէ վերջին 10 տարիներու միջինէն վեր է այս տարի, և ամէն բան յաջող կ'երթայ։ Ցորենի հրապարակներն անգործ և դէպ ի վար։— Հնդկաց և Ռուսաստանի ցորեն՝ աւելի վար քան շաբաթ մը առաջ։—Բամպակի ճարտարութիւնը դժնդակ չրջան մը կ'անցընէ։ Հում բամպակ քիչ գնուեցաւ, բայց յառաջիկային յանձնելի չահագիտութիւնք չատ մեծ եղան։ Ամերիկայէն բերքի լուրերն ընդհանրապէս աւելի աղէկ էին վերջին օրերս։ Մանած դժուար կ'ծախուի արդի գներով, և գործարանատէրներուն չահու բաժինն օրէ օր կ'նուազի։ Միայն ծրարով ապրանքի կամ կտաւի վրայ քիչ մը գործ եղաւ, մինչ Արեւելեան մեծ հրապարակներ այնպիսի գիներ կուտան որ Լանքաշիր անոնցմով գործ չի կրնար ընել։—Գաղթային և օտար բուրդի վաճառումնք հաստատ գներով տեղի ունեցան, իսկ բնիկ անգլ. բուրդ քիչ ուզուեցաւ։ Գործուած բրդեղէնք ուրեք ուրեք բարձր, բայց գործառնութիւնք հանդարտ։— Վուշ բարձր, և գթանի մանած և գթանեղէնք դէպի վեր հակամէտ։— Մետաքս. Կառավարական առաջին տեղեկագիրը նոր բերքը կ'հաշուէ 8,400,000 հակի չափ։ Մետաքս գործուածք բարձրացան։—Հում երկաթի վրայ գործ քիչ, գինը հաստատ, և գործուած երկաթի ու պողպատի խնդրանքն անընդհատ։— Հանքածուխն հաստատ։ Բօրն անփոփոխ և հանդարտ։—Շաքարի գինն ելեւէջներ ունեցաւ այս օրերս, և ճակնդեղի չաքարն աւելի բարձր մնաց քան շաբաթ մը յառաջ։ Թէյ հաստատ է, մաքսին զեղչումէն ի վեր մեծաքանակ գնուելով Անգլիոյ ներքին սպառման համար։— Հնդիկ կ'իյնայ, բերքը չատ առատ ըլլալուն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ. — Ֆրանքօ-գերման փոխըմբռնումը. — Թայմզի Բարիզեան թղթակիցը կ'գրէ Յուլիս 17 թուով. — Վերջին միջադէպին դասերը տակաւին կ'զբաղեցնեն ֆրանսական Մամուլը։ Գրեթէ միաձայնութեամբ հաստատուած եզրակացութիւնը սա է որ եթէ ֆրանքօռուսական զինակցութիւնը կարեւոր ազդակ մը պիտի չարունակէ ըլլալ Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան մէջ, այն ատեն Ռուսիոյ Մ.Արեւելեան քաղաքականութիւնը պէտք է արմատական փոփոխութիւն կրէ։ Տակաւին ամէն ոք համոզում կ'գոյացնէ թէ Ֆրանսա պէտք ունի Ռուսիոյ՝ Եւրոպայի մէջ։ Մ. Ֆրէնսիս Շարմ այս օրուան Թանի մէջ կ'խօսի Մ. Վէդդէի՝ հաշտութեան լիազօր պատուիրակ անուանուելուն վրայ, և Անգլիոյ, Ֆրանսայի և Ռուսիոյ ապագայ յարաբերութեանց վրայ հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ. «Մինչ ամէնէն առաջ Ռուսիա և Ճափոն պիտի նպաստաւորուին հաշտութենէն, Եւրոպա ալ ոչ նուազ պէտքը կ'զգայ անոր։ Վերջին դէպքերու միջոցին Ռուսիոյ ազդեցութեան պակասն զգացինք, ու Եւրոպա ալ, որ չուզեր իր ճակատագիրը յանձնել միակ տէրութեան մը, միևնոյն պակասն զգաց։ Անտարակոյս երբ Ռուսիա իր ուշադրութիւնը կրկին դարձնէ Եւրոպեան գործերուն, համեստօրէն պիտի չարժի։ Այսու հանդերձ, անգամ մը որ Ռուսիա ինքզինք գտնէ, իր ազդեցութիւնն ալ չուտով կ'ըլլայ գտնէ։ Տարակոյս չկայ թէ երբ Ֆրանսա չարունակէ դաշնակից մնալ Ռուսիոյ, Զարին կառավարութիւնը պիտի ջանայ եթէ ոչ պաշտօնական դաշնակցութիւններ, գոնէ «մերձեցումներ» յառաջ բերել։ Չեմ կարծեր որ Անգլիա հակառակի այս տեսակ ուղղութեան մը։ Զարմանալի է որ Ռուսիա առանց վարանման քաշեց տարաւ Բալտիոյ սահմանագլխին վրայ ունեցած զօրքերը՝ նոյն իսկ Մուգտէնի և Լիաօ Եանկի ճակատամարտներէն առաջ, մինչդեռ Հնդկական սահմանագլխին վրայ ունեցած 250,000 մարդիկը այնպէս թողուց։ Բայց ամէն պատճառ ունինք հաւատալու թէ Ռուսիա Մանչուրիոյ մէջ առած դասը չպիտի մոռնայ և գոնէ քիչ մը ատեն եւ պիտի կենայ գաղթային ձեռնարկներէ։ Եթէ անգլեռուսական համաձայնութիւն մը գոյանայ. երկու կողմերն ալ այլ եւս պէտք չեն ունենար այն զինուորական յարաճուն պատրաստութեանց, որ միանգամայն անհարկի ու մեծածախս է։ Այս պարագային Ռուսիա բոլորովին ազատօրէն իր ազդեցութիւնը պիտի բանեցնէր Եւրոպայի մէջ, ու Ֆրանսացիք ամէնէն առաջ պիտի չնորհաւորէին ինքզինքնին, խաղաղութեան նոր գրաւական մ'եւս ձեռք անցուցած ըլլալնուն համար։»

*** Կէօլնիշէ Ցայթունգ. Թերթին զինուորական ծանօթ մասնագէտ դեր գնդապետ Ռուսէ յօդուած մը հրատարակելով գաղափար մը կուտայ թէ Գերմանիոյ յայտնի սպառնալիքներն ի'նչ տպաւորութիւն յառաջ բերին Ֆրանսայի մէջ։ Դեր գնդապետ Ռուսէ, որ Երեսփ. Ժողովի ընդդիմադիր կուսակցութեան կարեւոր մէկ անդամն է, կ'ազդարարէ իր հայրենակիցները, ըսելով որ թէպէտ Գերմանիա պատրաստուած չէր իր վերջին սպառնալիքն ի գործ դնելու,—քանի որ գերման հրետանին ստորադաս է ֆրանսականէն և նորահնար փամփուշտ չունի—բայց Գերմանիա՝ ամէն ջանք կ'թափէ արեւմտեան սահմանագլխին վրայ պատրաստութիւնները լրացնելու։ Ֆրանսացի գնդապետը մէջ կ'բերէ գերման զինուորական թերթի մը հետեւեալ նշանակելի խօսքերը.—Գերմանական նորահնար թնդանօթներուն կէսը պատրաստ պիտի ըլլայ յառաջիկայ աշնան. հակառակ որ ֆրանքօգերման սահմանագլխի գաւառներուն մէջ պատերազմաչունչ լուրեր կ'չրջին, պէտք է գիտել տալ որ գերման հրետանին և հետեւակազօրաց վերակազմութիւնը թոյլ չի տար մեզ որ անմիջապէս խզենք յարաբերութիւնները։ Գերմանիա Մարոքեան վերջին խնդրին առթիւ զգաց իր տկարութիւնն և ըսաւ ինքնիրեն. «Սպասենք, բայց ձեռքերնիս զէնքի վրայ դրած. վճռական վայրկեանը պիտի գայ։» Դեր գնդապետ Ռուսէ կ'յարէ թէ Գերմանիա իր տեսած պատրաստութիւններով հաւանօրէն կարող պիտի ըլլայ «կազմելու այնպիսի բանակ մը, որ զօրահանութեան առաջին օրն իսկ ի վիճակի ըլլայ կռուելու նոյն իսկ թերեւս պաշտօնական յայտարարութիւն մը չեղած։» Առաջիկայ անգլեգերման անխուսափելի պայքարին ատեն, Գերմանիա, կ'ըսէ Ռուսէ, պիտի ստիպէ Ֆրանսան որ կա'մ իր կողմն և կամ իրեն հակառակ ուղղութիւն մը բռնէ։ «Ըստ իս, որպէսզի Ֆրանսա կարենայ իր չէզոքութիւնը պահել, պէտք է ինքզինքը մեծապէս զօրացնէ։»

ՖՐԱՆՍ. Կ'ԻՐԾԻՔ ԱՆԳԼ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՆ ՎՐԱՅ. —Թայմզի Բարիզեան թղթակիցը կ'գրէ Յուլիս 17 թուով. —Ատլանտեանի անգլ. տորմիղին Պրէստ այցելութեան մէկ արդիւնքը սա եղաւ որ Ֆրանսայի նաւային մասնագէտներն աւելի յարգանք սկսան տածել «բարեկամ ազգին» նաւատորմին մասին։ Ոչ միայն Անգլիացի սպաներն ու նաւաստիները հիանալի տպաւորութիւն մը թողուցին իրենց Ֆրանսացի ընկերակիցներուն վրայ, այլ և անգլիական մարտանաւերը՝ իրենց չինութեամբ և կազմակերպութեամբ։ Նախկին ծովային նախարար Մ. տը Լանէսան որ Սիէէլի քաղաքական բաժնի խմբագիրն է, այսօր յօդուած մը հրատարակեց այս նիւթին վըրայ, որով կ'չեչտէ երկու տորմիղներուն միջեւ հաստատուած փոխադարձ վստահութեան կարեւորութիւնը։ Մ. տը Լանէսան կ'ըսէ թէ տուեալ պարագաներուն մէջ կարելի չէ բաղդատել ֆրանսական և անգլիական մարտանաւերը, բայց մինչ Պրէստի ֆրանսական մարտանաւերուն մէջ կը պակսի միութեան ոգին, անգլ. մարտանաւերը հիանալիօրէն համասեռ, համախոհ և զօրաւոր են։ Անգլ. ութ զրահաւորները կարծես միևնոյն կաղապարէն թափուած էին. նոյն իսկ Քինկ Էտուարտ Է. և Քէնէտըէյլի որք միևնոյն ձեւով չինուած չեն, միւանհերուն կազմակերպութիւնն ունին դարձեալ։ Այս համասեռութիւնը, որ անգլիական նաւաբաժնին գլխաւոր յատականիչն է, բոլոր մարտանաւերուն ներքին կազմակերպութեան մէջ ալ գոյութիւն ունի, այնպէս որ մէկ մարտանաւին կազմածքը միւսին կ'յարմարի, և տակա մեծ առաւելութիւն մ'է ֆրանսական մարտանաւերուն վրայ։ Մինչ մեր մարտանաւերը մէկ նաւահանգիստէ ուրիշ մը գացած ատեններնին պէտք ունին իրենց հետ տանելու մեծ քանակութեամբ մասնաւոր անհրաժեշտ նիւթեր, անգլ. մարտանաւը ամէն նաւարանի մէջ կրնայ գտնել իրեն պէտք եղածը, և հետեւաբար չատ հեռու տեղեր կարող է երթալ։»

ԱՆԳԼԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՈՒԹԻՒՆՔ. —Թայմզի մասնաւոր թղթակիցը Պրէստէն հետեւեալը կ'հեռագրէ Յուլիս 17 թուով.—Անգլիական մարտանաւերու սպաները ֆրանսական մարտանաւերուն նուիրեցին յիշատակի գեղեցիկ առարկաներ, որք անգլեֆրանսական խրախճանութիւնները կ'խորհրդանշեն։ Ֆրանսացի սպաներն ալ չատացան այս նուէրներէն։ Ատլանտեանի Անգլ. նաւաբաժնին սպաները 2,500 ֆր. հանգանակելով ղրկեցին Ֆօքօ Ֆրանս. ընդծովեայն աղէտքէն վնասուածներուն. այս նպաստը չատ լաւ տպաւորութիւն յառաջ բերաւ։

*** Անկարելի է գրելով նկարագրել այն խիստ սիրալիր և մտերմական տեսակցութիւնները, զորս ունեցան երկու ազգաց տորմիղի սպաներն և նաւազները։ Պէտք է խոստովանիլ որ նաւատորմները, երբ աւերի և բնաջնջումի գործիքներ են, կրնան նաև խաղաղութեան միջոցներ ըլլալ։

*** Բեդերսպուրկէն կ'հեռագրեն առ Թայմզ.—Նովօյէ Վրէմիա կ'ըսէ թէ Ֆրանսացիք անո'ր համար խանդավառ ընդունելութիւն մ'ըրին անգլ. այցելուներուն, որովհետեւ դեռ քիչ ժամանակ առաջ Անգլիա մօրօքեան տագնապին մէջ Ֆրանսայի օժանդակեց և Գերմանիոյ հասկցուց որ, եթէ Ֆրանսայի դէմ պատերազմ հրատարակէ, ինքն ալ անմիջապէս ծովու վրայ գործողութեանց պիտի ձեռնարկէ։ «Ինչ որ պատահեցաւ, ճիշդ այն է զոր Պիզմարք կ'խորհէր, և որուն առաջքը կ'ուզէր առնել իշխան Պիւլով. անգլեւֆրանսական մերձեցումը, որ երկու ազգաց փոխադարձ չահերուն վրայ հիմնուած է, կրնայ դաշնակցութեան մը յանգիլ, քանի որ գերման դիւանագիտութիւնը միշտ էնդրիկներ կ'լարէ։ Վերջին միջադէպին առթիւ մէկէ աւելի գերման թերթեր ֆրանքօգերման զինակցութեան մը կարելիութեանը վրայ խօսեցան արտաքոյ կարգի եռանդով։ Անգլիացի նաւազներուն ի պատիւ սարքուած հանդէսները լաւագոյն պատասխաններն են այս տեսակ ծրագիրներու։»

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.—Էօտերթար Թագաւոր չոգեղ ծաղկեպսակ մը ղրկեց Ֆօքօ Ֆրանս ընդծովեայն զոհերուն վրայ դրուելու համար. Բոֆ Բօյէլէն Պրէստէն կ'տեղեկանայ թէ Անգլիացի սպաներուն ղրկած նպաստին հետ կար նաև դեր ծովակալ Պրիճմէնի հետեւեալ նամակը.—«Ֆօքօ Ֆրանսի աղէտը խորապէս յուզած է զմեզ. կ'խնդրենք որ Ատլանտեանի տորմիղին ցաւակցութիւնն հաղորդէք զոհերուն ընտանեաց։»

ՄԵԿՆՈՒՄ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԲԱԺԻՆԻՆ. — Անգլիական նաւաբաժինն Յուլիս 17ին մեկնեցաւ Պրէստէն. բոլոր սպայք հրաժեշտի այցելութիւն տուին ֆրանսական նաւատորմին սպաներուն. տեսակցութիւնները չատ սիրալիր եղան, և երկու նաւատորմներուն սպայք իրենց լուսանկարները փոխանակեցին։ Անգլիական ամէն մէկ մարտանաւ իր մօտ խարսխած ֆրանսական մարտանաւին նուիրեց գեղեցիկ բաժակ մը ի յիշատակ Հիւսիսային նաւաբաժնին Պրէստ այցելութեան։ Այս բաժակներուն վրայ հետեւեալ արձանագրութիւնը կայ. «Բարեկամական յիշատակ.— Պրէստ — Յուլիս, 1905։» Բարիզ այցելող անգլիացի սպայք իրենց հիւրասեր մեծար սպաներուն նուիրեցին սիկարէթի տուփեր, որոնց վրայ կիտուածանկար քանդակուած են ֆրանս. և անգլիական դրօշները, իսկ միւս կողմը դրուած է Պրէստ այցելող անգլիական տասնըմէկ մարտանաւերուն անունները։ Քինկ Էտուարտ Է. մարտանաւուն մէջ Ծով. Մէյ հրաժեշտի հացկերոյթ տուաւ ի պատիւ ֆրանսական նաւաբաժնին ծովակալներուն, եւ Պրէստի ծովային կառավարիչին։ Ծովակալ Քայեառ Պատուոյ Լէգէոնի հրամատարի խաչը յանձնեց Ծովակալ Պրիճմէնի, և սպայի աստիճան տուաւ այն նաւապետներուն որ Բարիզ չէին կրցած այցելել։ Բարիզ այցելող անգլիացի բոլոր հրամատարք արդէն Պատուոյ Լէգէոնի սպայի խաչ ստացած էին։ Ծովակալ Մէյ ստացաւ Մեծ Սպայի աստիճան, իսկ իր քարտուղարն ասպետութեան աստիճան։ Ծովակալ Քայեառ և Բէֆօ Քինկ Էտուարտ Է. զրահաւորէն մեկնեցան Մարսէյեէզի նըւագումով։ Անգլիական նաւաբաժինը ժամը 4ին խարիսխ վերցուց։ Օդն հիանալի էր։ Եւ ահա յանկարծ միջադէպ մը մեծ յուզում պատճառեց նաւաբաժնին մեկնումը դիտելու համար հաւաքուած խուռն բազմութեան և ֆրանսական նաւաբաժնին։ Ծովակալի նաւը, Քինկ Էտուարտ Է. կ'երթար միւս մարտանաւերուն առջեւէն, երբ յանկարծ իր մեծ կայմին վրայ պարզեց ֆրանսական դրօշը։ Բոլոր անգլիական մարտանաւերն ալ նոյնն ըրին և ծովակալի մարտանաւէն տրուած նշանին վրայ թնդանօթի 21 հարուած արձակեցին, վերջին անգամ մ'ալ ողջունելու համար ֆրանսական հողը։ Անգլիական նաւաբաժնին այս ցոյցն արտաքոյ կարգի բան մ'էր որ հիանալի ազդեցութիւն ունեցաւ. Ֆրանսական մարտանաւերն յանկարծակիի եկան և բաւական ժամանակ անցաւ երբ դեր ծովակալ Քայեառի մարտանաւէն, Մասէնա զրահաւորէն, տրուած նշանին վրայ ֆրանսական մարտանաւերն ալ պատասխանեցին անգլիական մարտանաւերու ողջոյնին։ Կէս ժամ վերջ հորիզոնին վրայ աներեւոյթ եղան անգլիական մարտանաւերը, որոց կ'հետեւէին Լօտէյիէն և Ֆրիան թորփիլաձիգները, նաւուղիղները Պրէստ բերելու համար։ Պրէստի քաղաքապետ Մ. Օգէր քաղաքապետական ժողովոյ նստին մէջ ծանոյց թէ կատարելապէս ի գործ դրաւ այն ծրագիրը զոր պատրաստած էր մեծաչուք ընդունելութիւն մ'ընելու համար անգլիական նաւաբաժնին։ Ըսաւ որ դեր ծովակալ Սըր Ուիլեըմ Մէյ իր հրաժեշտի այցելութեան միջոցին յայտարարեց թէ բոլոր անգլիացի սպաներն ու նաւազներն զգածուած էին իրենց եղած սիրալիր ընդունելութենէն, և քաղցր յիշատակ մը կ'առնէին իրենց Ֆրանսա բնակութենէն։ Քաղաքապետը ծանոյց թէ Պրէստ քաղաքն ալ քաղցր յիշատակ մը կ'պահէ Անգլիացւոց այցելութենէն որ հաւաստիք մ'է Ֆրանսայի և Անգլիոյ տեւական համաձայնութեան՝ աշխարհի խաղաղութեան համար։ Դեր—ծովակալ Ուիլեըմ Մէյ հետեւեալ հեռագիրն ուղղեց Յուլիս 16 թուով, Բարիզի քաղաքապետական ժողովոյ նախագահին.—«Տէ'ր նախագահ, այսօր Բարիզէ մեկնելէ առաջ պատիւն և մեծ հաճոյքն ունիմ ձեզ հաղորդելու Ն. Վեհափառութիւն Անգլիոյ թագաւորէն ստացած մէկ հեռագիրս, երէկի ընդունելութեան առթիւ.— «Թագաւորը չատ զգածուած է ձեր հեռագրէն, որով կ'նկարագրէք քաղաքապետական պաշտօնատան մէջ Ն. Վեհափառութեան նաւատորմին եղած հանդիսական ընդունելութիւնը։» Ընդունեցէք, Տէր նախագահ քաղաքապետական ժողովոյ, խորին ակնածանացս հաւաստիքը։»

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ ՀԱՐԱՒ ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ. — Թայմզի Պերլինեան թղթակիցը Յուլիս 17 թուով կ'հեռագրէ.—Հէրէրօներուն ապստամբութիւնը զսպելու համար Գերմանիա Հարաւ. Ափրիկէի մէջ ունէր 1904 Յունուարին, միայն 42 սպայ, եօթն պաշտօնատար, 772 զօրք և 800 ձի։ Անկէ ի վեր ղրկուեցան 665 սպայ, 196 պաշտօնեայ, 13,653 զօրք և իբր 12,000 ձի։ Հէրէրօներու հետ եղած բաղխումներու միջոցին Գերմանք ցարդ կորսնցուցին համագումար 41 սպայ, 83 ենթասպայ, 305 զօրք մեռած կամ կորած. իսկ վիրաւորուեցան 53 սպայ, 109 ենթասպայ և 303 զօրք։ Իսկ հիւանդութեանց կամ արկածներու հետեւանքով մեռան 18 սպայ, 63 ենթասպայ, 393 զօրք. ընդամէնը 474. բաց աստի 119 գաղթային սպաներ և զինուորներ կորան. հետեւաբար, Հէրէրօներուն ապստամբութիւնն 1,100 հոգի արժած է ցարդ Գերմանիոյ, առանց հաշուելու կիներն և աղջիկներն և 512 վիրաւորները։ Գալով դրամական ծախքերուն, Գերմանիա ցարդ ծախսած է առ նուազն 250 միլիոն մարք։

Մ. ԷՄԻԼ ԱՐԴՕՆ, որ Բանամայի խընդրին առթիւ տխրահռչակ անուն մը չահեցաւ, առջի օր մեռած գտնուեցաւ իր սենեակին մէջ։ Յիսուն տարեկան էր, կ'թողու այրի մը և չորս զաւակ։ Կ'կարծուի թէ անձնասպան եղած է, թէպէտ պատճառ մը չունէր և մանաւանդ անձնասպանութեան հակառակ կ'խօսէր։ Էմիլ Արդօն Բանամայի գայթակղութեանց ատեն Անգլիա փախաւ, անկէ ալ Իտալիա. ի բացակայութեան հինգ տարուան բանտարկութեան և 160,000 ոսկիի տուգանքի դատապարտուեցաւ, բայց չնորհիւ իր մէկ աղջկան անձնուիրութեան, ներման արժանացաւ չորս տարուան բանտարկութենէ մը վերջ։ Բաւական ատենէ ի վեր հանդարտ կեանք մը կ'անցընէր Բարիզի մէջ։ Արդօն կչաւաքի միջնորդն էր Բանամայի ընկերութեան։ Խորհրդարանի անդամներուն կչաառք բաշխած էր, և հանրային չինութեանց նախարար Պայհոյին կէս միլիոն ֆր. տուած էր, զոր Պայհօ խոստովանեցաւ և բանտարկեցաւ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Այսօր ռազմադաշտէն հասած մէկ քանի հեռագիրներ Մանչուրիոյ մէջ Զօր. Լինիեւիչի կացութեան վրայ կ'խօսին, բայց ատոնց պարունակութիւնն հակասական է, և ասոր պատճառն ալ անշուշտ ատոնց վաւերական աղբիւրէ բղխում չըլլալն է։ Այդ հեռագիրներ պատահական թղթակիցներէ ղրկուած բաներ ըլլալու են, զի մէկ կողմէն կ'ըսեն թէ Լինիեւիչ պաշտպանողական մեծ պատրաստութիւններ ընել կուտայ. և միւս կողմէ, դարձեալ այդ հեռագիրներուն մէջ ըսուած է թէ վերահաս անձրեւաբեր եղանակն արգելք եղաւ Լինիեւիչի պատրաստած մեծ յարձակողական գործողութեան։ Մինչեւ հիմակուան առնուած տեղեկութիւններուն նայելով Ճափոնցիք յարձակողական մը կը պատրաստուէին, որ սակայն, հաւանաբար, հաշտութեան բանակցութեանց մօտալուտ սկզբնաւորութեան պատճառաւ ետ մնաց։ Իրաւ է որ վերջին ամիսներու մէջ տեղի ունեցած փոքր ընդհարումներէն Ռուսաց ռազմային ճակատը դէպ հիւսիս մղուեցաւ։ Միւս կողմէ անգլիական լրագրաց ժամանակէ մ'ի վեր ծանուցուած պաշարողական չարժումն ալ տեղի չունեցաւ։ Երկու բանակներն ռազմային լայն ճակատներով, և առանց ճափոնական կամ ռուսական կողերուն վրայ ո և է սպառնալիքի, կ'կենան դէմ առ դէմ, և կը սպասեն այն դէպքերուն որ տեղի կ'ունենան Խաղաղական ովկիանոսին միւս կողմ՝ Ուաշինկդընի մէջ։ Այդ տեղին դէպքերուն վիճակին մէկ ցոլացումը պիտի ըլլայ Մանչուրեան ռազմադաշտին վրայ տեղի ունենալիք ո և է չարժում։

Մինչ մէկ կողմէ Մանչուրիոյ մէջ զինուորական ո և է գործողութիւն հաշտութեան բանակցութեանց վիճակին մէկ անդրադարձումը կ'համարինք, անդին ճափոնական ջուրերուն մէջ, Ճափոնի կողմէ ձեռնարկուած գործողութիւններն ալ հաշտութեան բանակցութեանց վրայ ներգործութիւն մը յառաջ բերելու նպատակ ունին։ Սախալինը գրաւելու դիտմամբ հոն զօրք ցամաք հանելով և այդ կղզին երկաթուղոյ կայմածներ և գործաւորներ տարելով կղզւոյն մօտալուտ խաղաղացման գործին սկիզբը, կ'ապահովցնէ Ճափոնցի պատուիրակներուն պահանջման ընդունելութիւնը դիւանագիտական բանակցութեանց մէջ, և Ռուսիոյ կ'դիւրացնէ իբր փոխարինութիւն Ճափոնցւոց յանձնել Սախալինը։

Բայց կ'երեւի թէ Ճափոնի քաղաքական պատճառներով սկսած զինուորական գործողութիւնները լոկ Սախալինի գրաւմամբ պիտի չվերջանան։ Ս. Օլկա ծոցին մէջ երեւցած ճափոնական թորփիլանաւերը, զոր հեռագիրը կ'ծանուցանէ այսօր, զինուորական հետազօտութիւն մը կ'համարուին։ Օլկա ծոցը Սախալին կղզւոյն հարաւային ծայրին և Վլատիվոստոքի միջեւ, ռուսական Ուսուրի երկրին մէջ, այսինքն Վլատիվոստոքէ 50 քիլոմէթր դէպ հիւսիս. արեւելք կ'գտնուի։ Այդ տեղին վրայ Ճափոնցիք զօրք ցամաք կրնան հանել, առանց թշնամի զօրքերէ արգիլուելու, զի Վլատիվոստոքի մէջ համախմբուած զօրքերէն կարելի չէ կորեար մաս մը անջատել, վախնալով որ մի գուցէ Ճափոնցիք յանկարծական յարձակում մը կ'ընեն բերդաքաղաքին վրայ։ Բայց և այնպէս Ճափոնցիք իրենց պահանջումներուն աւելի կչիռ տալու և ռուս լիազօրներուն դիմադրութիւնը տկարացնելու համար յարմարագոյն առիթ կ'համարին այժմ, բուն ռուսական հող մը գըրաւել ասիական ցամաքին վրայ։ Բայց երեւոյթները կ'ցուցնեն թէ Ռուսիա տրամադիր չերեւիր անընդունելի պայմաններու հաւանելու։ Պատերազմական տուգանք մը վճարելու պարտաւորութեան վրայ զանազան եղանակներով տարածուած լուրերը, հասարակութիւնը նախապատրաստեցին սա գաղափարին թէ Ռուսիա ալ վերջապէս տրամադիր եղաւ տուգանք վճարելու, մինչ նախապէս խստիւ կ'հակառակէր ատոր։ Ճափոնի պայմաններուն հրատարակուած ամէն լուրերն աննիմն կարծիքներ են։ Օր. համար հաւատալի չէ ծանուցուած այն լուր թէ Ճափոն պիտի պահանջէ որ Ռուսիա հրաժարի սիպերիական երկաթուղւոյն քով երկրորդ գիծ մ'եւս չինելէն։ Ռուսիոյ պէս տէրութիւն մը կարելի չէ հրաւիրել որ իր երկրին մէջ գործելու ազատութիւնը սահմանաւորէ։ Ուրիշ խնդիր է երբ Ճափոն պահանջէ որ օտար տէրութիւն մը իր ջուրերուն մէջ, ինչպէս Ճափոնի ծովուն մէջ, չատ զօրաւոր նաւատորմ մը չունենայ. զի ատիկա կրնայ իր երկրին ապահովութեան դէմ իբր վտանգ առարկել։ Սիպերիոյ երկաթուղւոյն համար բոլորովին տարբեր լուր մը երեւցաւ, որ աւելի հաւանական է. այսինքն թէ Ռուսիա կ'ուզէ սիպերիական երկաթուղւոյն՝ իր պարզելիք գաւառին մէջ գտնուած մասին արժէքը պատերազմական տուգանքին հաշուել։ Այս լուրին արժանահաւատ ըլլալուն պատճառն այն է որ չատ լաւ կ'յարմարի ճափոնական չահերուն և Ճափոն թերեւս ինքն առաջարկէր այդ պայմանը։ Ատիկա պատճառ մը կ'ըլլար Ճափոնի, երկաթուղւոյն սոսացումն իրեն համար ապահովելու նոյն իսկ եթէ Չինաստանի ամբողջութիւնն անվթար պահելու սկզբունքով, հաշտութեան կ'քումէն ետք Չինաց վերադարձնէր Մանչուրիան։ Երկաթուղին այսօր ռազմային կարեւորագոյն գործիք մ'եղած է. բայց խաղաղութեան ատեն ալ իբրեւ այն պէտք է կազմակերպուած պահել։ Ասիկա ալ կարելի կ'ըլլայ երբ մարդ բացարձակ տէրն ըլլայ անոր։ Ինչպէս յայտնի է, ամէն տէրութիւններ ալ կ'ջանան որ իրենց երկրին կարեւոր գիծերն պետական ստացուածք ըլլան։ Երբ երկաթուղւոյն պետութեան ստացուածք ըլլայ զօրահանութեան զանազան պէտքերուն համար ընծայած դիւրութիւններէն զատ, զանոնք գաղտնի պահելու կարելիութիւնն ալ կ'ընծայէ տիրոջ։

Ճափոն այս ամէն առաւելութիւններէն պիտի հրաժարի, եթէ մանչուրեան երկաթուղին միջազգային վարչութեան տակ դրուի, հաւանականութիւն մը որ հաշտութեան բանակցութեանց ատեն պիտի առաջարկուի։ Ապագային Ռուսիոյ վրէժառական նոր պատերազմին դէմ ապահով մնալու համար անհրաժեշտ է որ Ճափոն իրեն վերապահէ մանչուրեան երկաթուղւոյն վրայ ամէն իրաւունք։ Բայց առեւտրական— քաղաքական պատճառներ ալ այդպէս կը պահանջեն ընել Ճափոնի, զի Քորէական երկաթուղիները մանչուրեան գիծերուն միացնելով կարելի կ'ըլլայ միայն զարգացնել Քորէայի այսինքն Ճափոնի հարկատու նոր տէրութեան վաճառականութիւնը։

(Pester Lloyd, Յլս. 19, Դչ.)

ՔՈՐԷԱՅԻ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ.— Երկու միլիոն եէնի քորէական փոխառութիւնը քառապատիկ ստորագրուեցաւ Ճափոնի մէջ։ Առաջին անգամն է որ Ճափոն օտար փոխառութիւն մը կ'ստորագրէ։

ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐ.—Հօչի կ'ծանուցանէ թէ մօտերս ջուրին երեսը պիտի հանուին Բոլթավա, Բեդվէթան ու Բօպետա ռուս մարտանաւերը։ Ճափոնցիք անաղարտ պահեցին այն տունն ուր ապրեցաւ Զօր. Քոնտրադէնքօ։ Հոն հաւաքեցին ինչ որ գտան համբաւաւոր զօրավարին վերաբերեալ, և տան դրան վրայ հետեւեալ արձանագրութիւնը զետեղեցին. «Հոս ապրեցաւ ռուս հերոս մը, Զօր. Քոնտրադէնքօ։» Ճափոնցիք քանդեցին Ռուսաց բոլոր չէնքերը, և ամուր նոր չէնքեր հաստատեցին անոնց տեղ, զարմանալի արագութեամբ։ Ռուսք կ'յայտարարեն թէ Բորդ Արթուր այժմ անառիկ դարձած է։

ԳՈՐԾԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Շաբթուս Տրապիզոնի ճամբով սպասուած պարսկական ապրանքներուն մէկ մասը, 150 հակի չափ, Պոլիս հասաւ, և անմիջապէս ծախուեցաւ Մաքսային մթերանոցին մէջ։ Հասած ապրանքներն էին Մուշգապատ, Կեօրեվան, Քիրման և մաս մ'ալ Պէլուճ։

Թէև հրապարակին վրայ ամերիկացի գնորդներ չկան, բայց Ամերիկայի հետ գործ ունեցող տեղացի տուները կ'գնեն միշտ, իրենց պէտքերն հոգալու համար։

Պաթումի ճամբով եւ մեծաքանակ ապրանք կ'սպասուի, բայց յայտնի չէ թէ ե'րբ պիտի հասնին։ Եթէ նոյն ճամբով գալիք ապրանքները սկսին հետզհետէ հասնիլ, կ'կարծուի թէ գիներն ալ պիտի թուլնան։ Առ այժմ գիներն հաստատ են։

Մաքսային մթերանոցէն դուրս եւ չաբթուս բաւական ապրանք ծախուեցաւ, գլխաւորաբար Կեօրեվան և Քիրման։

Ծախսուեցաւ նաև 4—500 զոյգ քիլիմ, զանազան գիներով, ինչպէս նաև 250—300 կտոր Կեսարական մեսաքս, զանազան գիներով։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնն երէկ կատարուեցաւ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ ՎԵՀ. ԿԱՅՍՐՆ յիշեալ մզկիթը գնաց փառաւոր կառքով, և Ուրբաթու աղօթքը կատարելէ յետոյ Կայսերական Պալատ վերադարձաւ հանդիսաւոր թափօրով։

Հիւրանոցին մէջ կ'գտնուէին աւստրիական դեսպան պարոն Քալիչէ, գերման գործակատարն և Ա. Թարգմանը, ռուսէն գործակատարը, Արեւելեան Երկաթուղի հնագրապատերանի ընկ.եան Տնօրէն Մ. Ֆիցնէր, նոյն ընկերութեան Պոլսոյ Տնօրէնը, փարոններու Տնօրէնը, պուլկար գործակատարութեան Ա. քարտուղարը, և օտար դեսպանատուններէ յանձնարարուած 25 հոգի, որք արժանացան Կայս. մեծարանաց՝ արարողութեան Իպրահիմ փաշայի և սենեկապետ Էմին պէյի միջոցաւ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՈՒՄ

«Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն վերջ, երբ ՎԵՀ. ԿԱՅՍՐԸ կը դառնար Կայս. Պալատ, մզկիթին բակէն և պաշտօնէին անդին, Կայս. հեծելազօրաց կանգնած տեղին ետեւ կողմէն, ուր կ'կենան հրաւիրեալներու կառքերը, մզկիթէն 100 մեթր հեռու պայթում մը տեղի ունեցաւ, և ճշմարիտ պահապանն Աստուած Իր երկնային խնամքովը պահպանեց մեր ՎԵՀ. ԿԱՅՍՐԸ։ Նորին Կայսերական Վեհափառութիւնն այս դէպքին միջոցին կատարեալ կորով, քաջասրտութիւն և պաղարիւնութիւն պահելով, բնաւ չփոթութիւն ցոյց չտուաւ, և, ինչպէս ամէն ժամանակ, Իր փառաւոր կառքին մէջ բազմած, Իր Կայսերական բարեւներով և մեծարանքներով պատուեց բարեւ կեցած Կայս. զինուորները, Աւստրիոյ Կայսեր կողմէ պաշտօնապէս հիւրընոցը գտնուող աւստրիական դեսպանը, և Սէլամլըքի արարողութիւնը դիտելու համար եկած ընիկ և օտար անձնաւորութիւնները։ ՎԵՀ. ԿԱՅՍՐՆ ընդհանուր խանդավառ ծափերու մէջէն դարձաւ Կայս. Պալատ։ Այս եղեռնական պայթումին հեղինակ ցած արարածը կը փնտռուի, և այս մասին ամէն միջոց ձեռք առնուած է։ Ամէն կողմէ կրկնուած են Կայս. արեւշատութեան համար եղած աղօթքները։»

*** Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն վերջ շնորհուած Կայս. Թոյլտուութեամբ, աւստրիական մեծ դեսպան պարոն Քալիչէ պատիւ ունեցաւ ոչ—պաշտօնապէս ներկայանալու ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ։

ԳՈՀԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բարձրեալն Աստուած, ամէնուն պահապանը, պահէ ու պահպանէ մեր Օգոստափառ Կայսեր սուրբ և Նուիրական Անձը։ Ամէն։

Պաշտօնական Ձեկուցման մէջ մանրամասնօրէն հրատարակուած վատ արարքը, այն գարշ, անիծապարտ և նողկալի գործերէն է որ նողկանքով և զարշանքով կ'դիտուին քաղաքակիրթ աշխարհի կողմէ, և այսպիսի վատ արարքներու հեղինակները կ'պատկանին չարագործներու այն դասակարգին, որ անարժան են նոյն իսկ ընդունուելու մարդկութեան ամէնէն ստորին, ցած խաւերուն մէջ։ Այս վատերը, մարդկութեան և քաղաքակրթութեան այս նողկալի թշնամիները, մերթ ընդ մերթ կ'երեւին աշխարհի այլ և այլ մասերուն մէջ, և կ'յանդգնին գործել արարքներ, որ ամենուրեք անէծքով և նողկանքով կ'յիշուին։ Չկայ աշխարհի մէջ անհատ մը, որ նողկանք չզգայ ի տես այս վատ արարածներուն, որ աւելի վայրի են քան գազանները, աւելի արիւնարբու՝ քան գիշատիչ գազանները, և զորս անկարելի է մարդկութեան դասուն մէջ ընդունիլ։ Արդարեւ, այս անխիղճ, անսիրտ և անմիտ մարդակերպ գազաններուն արարքները, այնպիսի ստորին, գծուծ քայլեր են որ մարդուս միտքը չի կրնար ըմբռնել, մարդուս մարմինը փուշ փուշ կ'ըլլայ երբ ասանկ ոճիրներ կ'լսէ, զի ասոնց հեղինակ գազանները՝ զուրկ նոյն իսկ ամենատարրական առաքինութիւններէ, բոլոր մարդկութեան համար աղտ մը, ամօթ մ'են, և այս պատճառաւ աշխարհի ամէն կողմը մեծ ջանքեր կ'ըլլան այս վնասակար տարրերը բնաջնինջ ընելու։ Փառք ճշմարիտ Պահապանին՝ Աստուծոյ, հազար փառք և գոհութիւն, որ այս ցաւալի դէպքէն պահպանեց մեր սիրեցեալ ՕԳՈՍՏԱՓԱՌ ԿԱՅՍՐԸ։ Մեր ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ վրայ է միշտ Աստուածային հովանին, Նորին Կայսերական Վեհափառութիւնն օժտուած է առաքինական ամենաազնիւ և ամենաբարձր յիրքերով, և ասոնց շնորհիւ հիանալի կորով, պաղարիւնութիւն և քաջասրտութիւն ցոյց տուաւ ցաւալի դէպքին պահուն, և ինչպէս ամէն ժամանակ, իր փառաւոր կառքին մէջ բազմած, թանկագին բարեւներով և մեծարանքներով պատուեց բարեւ կեցած բոլոր Կայս. զօրքերն և Սէլամլըքի Արարողութիւնը դիտելու եկած ընիկ և օտար անձնաւորութիւնները։ Մեր սիրեցեալ ՎԵՀԱՊԵՏԻՆ նոյն պահուն ցոյց տուած հիանալի կորովը, քաջասրտութիւնն և պաղարիւնութիւնն հիացում ազդեցին ներկայ օտար դեսպաններուն, ընիկ և օտար հազարաւոր անձանց, որ խանդավառ կերպով ծափահարեցին Նորին Կայսերական Վեհափառութիւնը։ Մեր ՕԳՈՍՏԱՓԱՌ ԿԱՅՍԵՐ, ինչպէս ամէն անգամ, եւս ցոյց տուած քաջասրտութիւնն այնպիսի բան մ'է, որով բոլոր Օսմանցիք իրաւունք ունին հպարտ զգալու ինքզինքնին դարուց ի դարս։ Բոլոր ներկայք շնորհակալութեան արցունք թափելով, միաբերան աղաղակեցին «ԿԵՑՑԷ ՎԵՀ. ԿԱՅՍՐԸ», ի տես Նորին Կայս. Վեհափառութեան մեծանձնութեան։ Բարձրեալն Աստուած ցկատարած աշխարհի Իր Գահուն վրայ կատարեալ առողջութեամբ պահէ պահպանէ մեր ՎԵՀ. ԿԱՅՍՐԸ. ամէն։»

*** Սաբահ կ'գրէ. —«Մարդկութեան նողկանքին և զարշանքին արժանի են այս վատ արարածները, մարդկութեան թշնամիները, զի միլիոնաւոր անհամեմատ բաղկացեալ մեծ և փոքր ժողովուրդներու կեանքին կ'դաւեն, չեն կասիր նոյն իսկ ամենաստորին ոճիրներու առջեւ, իրենց համար ո՛ և է կարեւորութիւն չունի մարդկային կեանքը։ Այս վատերը, բոլորովին անգիտակ են քաղաքակրթութեան եւ մարդկութեան հարկադրած պարտաւորութիւններուն, և արժան է որ յանուն քաղաքակրթութեան բնաջնինջ ըլլան այս անիծապարտ մարդիկ։ Բայց շնորհիւ Աստուածային հովանիին, այս անիծեալներուն այլ և այլ երկիրներու մէջ ի գործ դրած քանդման բոլոր ձեռնարկներն ապարդիւն մնացին, և արդար օրէնքներ աւազակներուն դէմ պաշտպանեցին մարդիկը։ Աստուածային շնորհաց և պաշտպանութեան մէկ օրինակը տեսնուեցաւ երէկի դէպքին միջոցին։ Մեր ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ հիանալի կորովը երէկի դէպքին մէջ եւս ընդհանուր խանդավառութիւն և հիացում պատճառեց։ Նորին Կայս. Վեհափառութիւնը՝ դէպքի միջոցին բնաւ չփոթութիւն ցոյց չտուաւ, և այսպէս կորովի բարձր օրինակ մը տուաւ բոլոր Իսլամներուն, Իր փառաւոր կառքը նստելով, և դառնալով Կայս. Պալատ, ճամբան, բոլոր սովորականին, Իր բարեւներով և մեծարանքներով պատուելով բարեւ կեցած զօրքերը, հպատակները, և օտար հիւրերը, որ եկած էին Սէլամլըքի արարողութիւնը դիտելու։ ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ ցոյց տուած այս հիասքանչ քաջասրտութիւնն և կորովը նոր կեանք պարգեւեց այս դէպքէն վախցած և շուարած անձանց, բոլոր ներկայք ծափահարեցին ի տես այս պաղարիւնութեան և քաջասրտութեան, և գոհաբանական աղօթքներ մրմնջեցին։»

*** Սաւաբ կ'գրէ. —«Ուրբաթու աղօթքը Համիտիյէ մզկիթին մէջ կատարելէ վերջ, ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ Պալատ դարձած միջոցին պատահած դէպքին առթեն Նորին Կայս. Վեհափառութեան ցոյց տուած կորովը ու քաջասրտութիւնը զմեզ հիացուց։ Այս ցաւալի դէպքին հեղինակ ցած արարածներուն արարքն անհաւատալի եւ ամենաամօթապարտ բան մ'է, որուն հանդէպ նողկանք և զզուանք կ'զգան քաղաքակրթութիւն և մարդկութիւն։ Մարդկութեան թշնամի այս անիծեալ մարդիկը մէջտեղէն վերցնելու համար բոլոր կառավարութիւնք ձեռք ձեռքի տուած են, և համերաշխաբար կարգադրած են հարկ եղած միջոցները։ Այսպիսի վատ արարք մը հակառակ է կրօնքի, հաւատքի և մարդկութեան պատուոյն. ուստի ակներեւ է որ այս վատ արարքին հեղինակները պիտի չկրնան իրենց օձիքն ազատել օրէնքին ձեռքէն։»

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Իգտամի մէջ կ'կարդանք. —«Լորտերու Ժողովին Յունիս 18ի նիստին մէջ Արտաքին գործոց նախարար Լորտ Լէնստաուն յայտարարեց թէ Պոլսոյ Անգլ. դեսպանին ղրկած տեղեկագրէն կ'անհնուի որ Օսմ. կառավարութեան կողմէ Ռումէլիի նահանգներուն մէջ ի գործ դրուած արդարացի միջոցները շատ գեղեցիկ արդիւնքներ ցոյց տուած են։»

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ. —Փրիշտինայի Բոնաք գիւղի շրջակայ անտառներուն մէջ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Օսմ. զօրաց և Պուլկար աւազակախումբի մը միջեւ, որմէ ոմանք սպաննուեցան, և ոմանք թէեւ վիրաւոր վիճակի մէջ փախան, բայց իրենց արիւնի հետքին հետեւելով, Օսմ. զօրքերն հասան իրենց, և ձերբակալեցին։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ երկաթուղւոյ Ընկ.ն 1904ին 5,500,000 ֆր. հասոյթ ունեցաւ, նախորդ տարուընէ 314,000 ֆր. աւելի։ Շահաբաժին որոշուած է 5%, այսինքն նոյնչափ, որչափ որոշուած էր 1903ին։

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

Ս. Պատրիարք Հայրն այսօր Կայսերական Պալատ գնաց։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը շրջաբերականներ յղած է մայրաքաղաքիս բոլոր եկեղեցիներու Թաղականներուն, Ուսուցիչներուն, Աւագերէցներուն և Թաղ. Խորհուրդներուն, որպէս զի վաղը, կիրակի, եկեղեցական արարողութեանց պահուն ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ արեւշատութեան համար աղօթքներ ընեն գոհաբանական մաղթանքներով առ Աստուած, Նորին Վեհափառութեան կեանքը ազատ պահելուն համար վտանգներէ։

—Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը, հաստատութեան մոմատան, սիկարի թուղթի, լուցկիի, ծաղկեպսակներու՝ հասոյթները արդիւնաւորելու համար յատուկ յանձնաժողովոյ մը աջակցութեան պէտք տեսնելով, կ'ըսուի թէ այդ մարմինը պիտի կազմեն հետեւեալ անձնաւորութիւնք. Տեարք Ա. Աստարճեան, Մ. Բէկեան, Օ. Ալալըմճեան, Կ. Խորասանճեան, Ե. Սալըրեան, Գ. Սարգիսօֆ և Մ. Էլիկեւզեւ։

—Երկու բարեսէր անձնաւորութիւններ 3,000 ոսկի կտակած էին Բերայի Պարտուց բարձման յանձնաժողովին, 12 տարի 3,000 ֆր. տարեկան տոկոսն իրենք ստանալու պայմանով։ Այս գումարը յանձնաժողովին յանձնեց նախընթաց օր Վահան Պէյ Էսայեան։

—Դատաստանական Խորհուրդն երէկ ի նիստ գումարուեցաւ նախագահութեամբ Տ. Ղեւոնդ Վրդ. Դուրեանի և ատենապետութեամբ Տօքթ. Տիգրան էֆ. Ալլահվէրտիի։

—Ս. Սահակ Մեսրոպայ տօնախմբութիւնն հանդիսաւորապէս տեղի ունեցեր է Իզմիրի Մեսրոպեան վարժարանին մէջ։ Ցատուկ պատարագէն ետք, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեր է նոյն վարժարանի հանգուցեալ երկոտ ուսուցիչներու հողակոյտերուն վրայ, որ կ'գտնուին եկեղեցւոյ բակին մէջ։ Ուսումնական Խորհրդոյ կարգադրութեամբ, ու չորս պատ կերոններ դրուած էին հողակոյտերուն վրայ։ Թափօրը վարժարանին հանդիսասրահն առաջնորդուեր է, բաժին եռե-ւի թանգարանին դուռը բացուելով տեսնուեր է Զաւհաճեանի անդրին, Յովհաննէս Սպարդալեանի նկարը, են.։ Հանդէսն Կայս. Քայլերգով սկսեր ու որոտընդոստ ծափերով վերջացեր է։ Քերթուածներ, ճառեր, երգեր մէկզմէկու յաջորդեր են հաճելի պէսպիսութեամբ. և հոսկ ուրեմն Դուրեան Սրբազան յուզուած բանախօսութիւն մ'ըրեր է, գիւթելով ներկաները։ Ցաւարտ հանդէսի, Դուրեան Սրբազան ընկերակցութեամբ Տ. Եղիշէ վարդապետի, Տ. Յովհաննէս Ա. քհնյ.ի, ուսուցչական մարմնոյն, և զանազան անձերու, գերեզմանատուն գացեր է կառքերով, ուր հոգեհանգստեան պաշտօն կատարեր է իր սանին՝ Գրիգոր Շահինեանի, Նաեւ Մատթէոս Մամուրեանի, Սարգեանի, Ոսկանի հողակոյտերուն վրայ աւետարան կարդացեր է, և ապա յուզուած, սրտագին մաղթանքներ ըրեր է։

—Իզմիրէ կ'գրուի մեզ. —«Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը հանգանակութեան ձեռնարկած է, եկեղեցւոյն փլփլած ու նորոգութեան կարօտ մասերը շինելու համար։ —Ս. Հռիփսիմեան վարժարանին Խնամակալութիւնը գնահատելով նոյն յարկին անձնուիրաբար ձեռագիտութիւն ուսուցանող Օր. Մարի Գրքքէօէլեանի օգտակար ջանքերը ոսկի ժամացոյց մը ընծայեր է յիշեալ օրիորդին։»

—Աղէքսանդրիոյ Հիւանդանոցը. —Հիւանդանոցիս ներքին անօրէնութիւնն քան տեղեկագրի յիմարաբոյժ բժիշկին, ծանուցած ըլլալով որ երկսեռ յիմարանոցները չափէն աւելի լեցուած են և բնաւ տեղ մնացած չէ, Հոգաբարձութիւնս կ'փութայ ներկայ շրջաբերականաւ ծանուցանել ի գիտութիւն գաւառական Առաջնորդաց և Թաղ. Խորհրդոց որպէս զի բաց ի հիւանդներէ ժամանակ մը յետաձգեն խելագարներու առաքումը, մանաւանդ ներկայ ամառնային եղանակին մէջ և նախապէս գրաւոր կերպով Հոգաբարձութեանս դիմելով, տեղական միջոցներով խնամեն զանոնք մինչեւ որ Հոգաբարձութիւնս եւ առաջնութեան կարգով ծանուցանէ անոնց առաքումը. Նոյնպէս չղրկել նաեւ որբեր և ծերեր ի պատսպարութիւն, որոց յարկաբաժիններն եւս յոյժ խճողեալ վիճակի մէջ կ'գտնուին։

*** Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կ'ծանուցանէ թէ Զգօն էֆ. Խօրասանճեան իր ամուսնութեանն առթիւ 25 օսմ. ոսկի, նոյնպէս Ցեսու էֆ. Շամտանճեան իր դստեր Օր. Հայկուհիի ամուսնութեան առթիւ 25 օսմ. ոսկի նուիրած են Հիւանդանոցիս։ Հոգաբարձութիւնս ներկայիւս կ'փութայ իր ջերմ խնդակցութիւնն յայտնելով շնորհաւորել սոյն երջանկաբեր միութիւնն, և կ'յաւելու թէ հարսանեաց օրը Հիւանդանոցիս մէջ հացկերոյթ մը տրուելով հարսանեկան ուրախութեանց պիտի մասնակցին Հաստատութեանս բոլոր պատսպարեալները որք իրենց սրտագին օրհնութեամբ բարեմաղթող պիտի ըլլան ամուսնացելոց երջանկութեան համար։

*** Հանգուցեալ Տիկին Մարիամ Կ. Պէշիկթաշլեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 108 ղշ. նուիրած է Հիւանդանոցին Գրիգոր էֆ. Էրմէնեան։

(Կնք. Հոգաբարձութիւն.)

—Թոփքաբու Ուբեանոց. —Օր. Էօժէնի Հիսարլեան կէս օսմ. ոսկի պղղագին, Տքթ. Սամուէլ էֆ. Տէր Սահակեան 2 մէճիտ, փաստաբան Մովսէս էֆ. Տիարեանի ընդ Օր. Շամիրամ Զայլաքեանի ամուսնութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի։ Դեղագործ Գրիգոր էֆ. Կամպուրեան նոյն նպատակաւ 25 ղրուշ։ Օր. Սաթենիկ Մոմճեան 1 շրջազգեստ և 1 գլխարկ նուիրած են Հաստատութեանս։ Այս առթիւ բարեսէր նուիրատուաց խորին շնորհակալութիւն կ'յայտնէ։ (Կնք.)

—Աղէքսանդր Բէքեան. —Աղքատախնամս կ'փութայ ծանուցանել թէ Յունիս 2էն մինչեւ այսօր հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են.— Արամ էֆ. Գարամանեան՝ Ե. էֆ. Գարամանեանի մահուան առթիւ 250 ղշ., Յովհաննէս էֆ. Տէբուլեան, Միհրան էֆ. Զալպուքճեանի մահուան առթիւ 40 ղրշ., Տիկին Աննա Էսայեան 58 հատ յարդէ գլխարկ նուիրեց Թաղիս աղքատիկ աղայոց բաշխելու։

Ազնիւ նուիրատուաց մատուցանելով բազմաթիւ հիւանդաց և կարօտելոց շնորհապարտ զգացմանց հաւաստիքը։

Մնամք յարգանօք
Ի դիմաց Աղքատախնամի
Վ. Ատենադպիր Բ. Ատենապետ
Զ. Խալէբեան Տոքթ. Տ. Բաբաճանեան

ՀԱՆԴԷՍ ԲԱՇԽՄԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԱՑ ԵՒ ՎԿԱՅԱԿԱՆԱՑ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Երէկ, Սկիւտար, Պէրպէրեան վարժարանի մէջ տեղի ունեցաւ մրցանակաց և վկայականաց բաշխման հանդէսը, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր, շուրջն ունենալով Տ. Մկրտիչ Եպսկ. Վեհապետեան, Տ. Տ. Վահան Ցակոբեան, Բարգէն, Ներսէս, Տիրայր վարդապետները, Մխիթարեան Հայրեր, Հ. Գրիգորիս Ծ. Վ. Գալէմքեարեան, Հ. Գաբրիէլ Մ. Վ. Մէնէվիշեան, Հ. Յովհ. Վ. Թորոսեան, Հ. Եսայի Տայեցի, Հ. Սահակ և ուրիշ եկեղեցականներ, Մէարիֆի կողմէ Սաաբք պէյ, Տքթ. Ե. Թօրճեան, Նշան էֆ. Ղուկասեան, Բարթող էֆ. Թէլեան, Մկրտիչ էֆ. Մեզպուրեան, Տքթ. Սահաթճեան, Գարեգին էֆ. Տէմիրճիպաշեան, Տիգրան էֆ. Եւելքէնճեան, Սիմոն էֆ. Գափամաճեան, Տքթ. Տ. Ալլահվէրտի Որդի, գրագիտական, ուսուցչական, խմբագրական դասերէն բազմաթիւ ներկայացուցիչներ և հոծ բազմութիւն ժողովրդեան։ Հանդիսասրահը գեղարուեստական սրահի մը երեւոյթն առած էր յաջողած նկարներով։ Հանդէսն սկսաւ ժամ, 2ին, երբ հանդիսասրահ առաջնորդուեցան այս տարուան ընթացաւարտները՝ թուով 16, համակրական ծափերով ողջունուելով իրենց մասնակից-քը. յետոյ երգուեցաւ Համիտիէ քայլերգը, զոր ներկաներն յոտնկայս ունկնդրեցին։ Ապա Պէրպէրեան էֆ. կարդաց իր տարեկան տեղեկագիրը։

Տեղեկագրէն վերջ սիրուն անակնկալ մը պատրաստուած էր Պէրպէրեան էֆ.ի նախագահին համար, անոր ուղղելու տաղ մը երգի վերածել տալով, իսկ երգին խօսքերը Թահթաճեան էֆ.ի ձեռամբ յատկապէս գեղագրուած մանուածոյ թղթով մը ընծայեց Պէրպէրեան էֆ., նոյն խօսքերն ի լուր հանդիսականաց կարդալէ վերջ։ Ցետոյ բաշխուեցան մրցանակները հետեւեալ կերպով։

ԵՐԱԽԱՅԹ. Առաջին մրցանակ.—Սմբատ Արապեան, Դիքրանիկ Սարգեան։ Երկրորդ մրցանակ.—Գառնիկ Ալպաճեան, Յակոբ Եղիաեան։

ԿՐՏՍԵՐԱԳՈՅՆՔ.—Առաջին մրցանակ, Արսէն Տէպպաղեան, Արտեմիոս Գէորգեան, Զարեհ Թէրզեան, Մարտիրոս Գույումճեան, Զարմայր Մարտիրոսեան։

Երկրորդ մրցանակ, Միքայէլ Հանըմեան, Գաբրիէլ Իզմիրլեան, Յովհաննէս Գույումճեան, Ներսէս Զամքէրթճեան, Օննիկ Փանոսեան, Նորայր Մութաֆեան, Հմայեակ Աչճեան։

ԿՐՏՍԵՐՔ.—Առաջին մրցանակ, Պետրոս Աղապէյեան, Յակոբ Քէչիչեան, Վարդան Սարգիսեան, Յարութիւն Քիւրտեան, Նաւասարդ Տէյիրմէնճեան, Թորգոմ Ղազարոսեան։ Երկրորդ մրցանակ. Մկրտիչ Կարապետեան, Սմբատ Ալթըփարմաքեան, Արշակ Գալէմքեարեան, Արմենակ Քէրէսթէճեան, Կարապետ Էքսէրճեան, Բարսեղ Գուլթեան, Մկրտիչ Ֆրէնկեան, Գառնիկ Զաքարեան, Մաքսուտ Տէյիրմէնճեան, Կարապետ Գափաֆեան։

ԵՐԷՑՔ.—Առաջին մրցանակ. Գէորգ Փիլիպպոսեան, Արմենակ Սալմասեան, Երուանդ Հայգէշեան, Վահան Ղազարոսեան։ Երկրորդ մրցանակ. Վահրամ Զուխաճեան, Լեւոն Թուբէնեան, Սիմոն Սէտէֆճեան, Յարութիւն Գույումճեան, Օննիկ Կէմճեան, Պերճ Սաաթճեան, Գրիգոր Շահինեան։

ԵՐԻՑԱԳՈՅՆՔ. — Առաջին մրցանակ. Տէվլէթ Գէորգեան, Արշակ Պապիկեան, Շահան Պէրպէրեան, Դաւիթ Բաղտասարեան, Ներսէս Մալխասեան։ Երկրորդ մրցանակ. Թագւոր Տէօքմէճեան, Գարեգին Ամատեան։

Բաղդրանուաց երգերէ վերջ, որոց մէջ Շահան Պէրպէրեանի մեներգները հաճոյքով ունկնդրուեցան, Պէրպէրեան էֆ. յայտնեց թէ Վսեմ. Նշան էֆ. Գազազեան ի յիշատակ իր հանգուցեալ եղբօր հաստատած մրցանակն այս տարի փոխանակ 10ի՝ 20 ոսկւոյ բարձրացուցած է, ուստի աւելի թուով շահողներ եղած են նոյն գումարին աւելնալով։

Հայերէն ծրագիր.—Թորոս Սոֆեան, ուսուց։ Ռուսինի գործք, ճարտնական գրատուփ և թղթամփոփ։

Իմաստասիրութիւն.—Շահան Ա. Պէրպէրեան. երեցագոյն. ճարտնական զոյգ մը ղաղանօթ, քերթուածք Էօժէն Մանուէլեանի, ճարտնական կազմամար։

Փրանսերէն լեզու.—Ռուբէն Զիլինկիրեան, աւագ. գեղակերտ կազմամար ժամացոյցով։

Օսմ. լեզու և Անգլ. Օրէնքներ.—Ներսէս Պիւլպիւլեան, երիցագոյն. գրպանի ժամացոյց արծաթեայ, Թղթախիտ և «Խօսք Ցուցք»։

Ուսողութիւն.— Գեղամ Գավաֆեան. Աւագ. ճարտնական գրատուփ, Քրիստոսի գլուխ պատկէ, Exercises de géométrie.

Բնակ. Գիտութիւն.— Գեղամ Գավաֆեան, Աւագ. 2 հատոր փառակազմ Les animaux vivants du monde, le corps humain.

Անգ. լեզու. 1/2 մրցնկ. Ցար. Հմայեան. Աւագ. 1 հատոր. Les animaux domestiques փառակազմ, երեք հատոր։

Գերմ. լեզու. 1/2 մրցնկ. Աշոտ Իւթիւճեան. Աւագ. Գերմ. փակղմ. հատոր մը և ճարտնական կազմամար։

Գծագրութիւն 1/2 մրցնկ. Շնորհք Տէյիրմէնճեան. ճարտնական զարդանօթ և Hygiène pour tous.

Գծագրութիւն 1/2 մրցնկ. Մանուկ Պասմաճեան. Versailles (Musées d'Europe).

Առեւտրական Ուսմունք. — Լեւոն Եավրուեան. Աւագ. calandrier ծանրաչափով և ժամացոյցով և ճարտնական կազմամար։

Մարմնամարզ. — Մատթէոս Տ. Մարկոսեան, Աւագ. Գեղակերտ կազմամար նիքելէ ժամացոյցով և փառակազմ հատոր մը (psychologie).

Աստղմէ զատ Կարապետ էֆ. Քէչիչեան 27 մրցանակներ սահմանած է 27 կարող աշակերտաց, իսկ օսմ. մասնաւոր մրցանակն տրուեցաւ Տէվլէթ Գէորգեանի, ձօնուած Վսեմ. Րագիպ պէյէ, տեսուչ Ոչ—իսլամ վարժարանաց։ Նոյնպէս փրանսերէնի մասնաւոր մրցանակ՝ Արամ Զարֆճեանի, ձօնուած փրանսերէնի ուսուցիչ Մ. Լառասինէ։ Իսկ տարրաբանութեան համար դարձեալ մրցանակ տուաւ Պ. Գեղամ Գավաֆեան, Նշան էֆ. Ղուկասեանէ։ Պ. Ներսէս Պիւլպիւլեանի թուրքերէն ճառախօսութենէն վերջ Պէրպէրեան էֆ. յատեան կոչեց հետեւեալ ընթացաւարտ պարոնները, որք իրենց վկայականներն առացան Ս. Պատրիարք Հօրմէն։ Պ. Պ. Ռուբէն Զիլինկիրեան (Սիլիվրիցի), Թորոս Սոֆեան (Գընճըլարցի), Աշոտ Իւթիւճեան (Պոլսեցի), Լեւոն Եավրուեան (Պոլսեցի), Արամ Զարֆճեան (Պոլսեցի), Մինաս Միքայէլեան (Գարթալցի), Գեղամ Գավաֆեան (Պոլսեցի), Եղնիկ Քաջունի (Արապկիրցի), Պետրոս Մալխասեան (Պոլսեցի), Շնորհք Տէյիրմէնճեան (Գընճըլարցի), Մատթէոս Տէր Մարկոսեան (Էսկիշէհիրցի), Յարութիւն Հմայեան (Ագնէհիրցի), Մանուկ Պասմաճեան (Պոլսեցի), Յակոբ Զգուքճեան (Պոլսեցի), Հրանտ Փանոսեան (Պոլսեցի) Յակոբ Յակոբեան (Սիվրիհիսարցի)։ Այս 16ով Պէրպէրեան վարժարանն իր 29ամեայ գոյութեամբ ազգին ընծայած է 199 ընթացաւարտ։ Վկայականաց բաշխումէն յետոյ, Պէրպէրեան էֆ. արտասանեց «Հասկ բանք»ը։ Պ. Ռուբէն Զիլինկիրեան «Արցունքոտ խօսքեր» վերնագրով հրաժեշտի ոտանաւոր ասերձ մը կարդաց քերթողական աւիւնով, զոր ներկայք գնահատեցին և Ս. Պատրիարք Հայրն ընդունեց զայն ի նշան իր կրած տպաւորութեան։ Հանդէսը փակեց Ս. Պատրիարք Հայրը սրտալից խօսքերով, ակնարկութիւններով, մանաւանդ գրուատալից խօսքերով Պէրպէրեան էֆ.ի գործունէութեան համար, շեշտեց նոյն կրթական հաստատութիւնը քաջալերելու պէտքը, եւ վերջացուց իր խօսքերը ներկաներուն ուղղելով այսպէս. «Դուք որ հոս ներկայ էք և կարող էք օգնել, պէտք է օգնէք Պէրպէրեան վարժարանի»։

Գալուստ և Յակոբ Պէշիկթաշլեան ընտանիքները իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն ազգականաց և բարեկամաց, որոնք բարեհաճեցան ներկայ գտնուիլ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ Կ. ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան հանդէսին և իրենց ցաւակցութիւնն յայտնել այս տխուր առթիւ։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, Յուլիս 21.—Սպարապետ Լինիվիչ կ'հեռագրէ Զարին.—Քորէայի վրայ ինձ հասած տեղեկագիրներ կ'ծանուցանեն թէ Սախալինը ռմբակոծող ճարոնական նաւաբաժինն ապա գնաց դէպի Քորէա։ Ճարոնական նաւաբաժինն երեւցաւ Թումէնի գետաբերնին մօտ, և տարածուեցաւ մինչեւ Լինտոու։ Ճարոնական բոլոր մարտանաւերն այն ատեն կրակ բացին և ռմբակոծեցին գետաբերնին մօտակայ ծովեզերքը։ Նոյն պահուն ճարոնական երկու թորփիլանաւեր մտան Քասքէնիչ ծովախորշը, և սկսան ռմբակոծել Ուկի գիւղը։ Ճարոնական թորփիլանաւերուն նպատակն էր ռմբակոծել այն կողմը գտնուող մեր զօրակայանը։ Քասքէնիչ ծովախորշը պաշտպանող մեր զօրքերը պատասխանեցին թորփիլանաւերու կրակին։ Նոյն միջոցին, 20 հոգիէ բաղկացեալ ճարոնական գումարտակ մը ցամաք ելաւ թորփիլանաւերէն, և եկաւ կտրեց հեռագրական հաղորդակցութիւնները։ Քիչ մը ետքը չորս խոշոր յածանաւեր յառաջ եկան հարաւէ, եւ ռմբակոծեցին Աննա ծովախորշին մէջ մեր զօրակայանները։ Ապա ճարոնական բոլոր մարտանաւերն հեռացան ծովեզրէն, և անհետ եղան հորիզոնին վրայ։

ԼՈՆՏՈՆ, 21.—Թօքիոյէ կ'հեռագրուի Ռէօյթէրի.—«461 Ռուսեր անձնատուր եղան Սախալինի մէջ։ Ճարոնցիք կ'շարունակեն իրենց գործողութիւնները դէպ հիւսիս։»

ՓԱՐԻԶ, 21.—Ժուռնալի Մանչուրեան թղթակիցը կ'հեռագրէ թէ Ռուսաց սաստկապատիւ ուժեր կ'հաւաքեն Քորէայի հիւսիսակողմը, ընդդիմանալու համար Ճարոնցիներուն պաշարողական շարժումին։ Թղթակիցը կ'յաւելու թէ մեծ ճակատամարտ մը մօտ է Թումէնի գետահովտին մէջ։

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 21.—Կռնցուլին կը հեռագրուի Ռուսիոյ Սլովօ.—Ճարոնական բանակին ճակատը կ'տարածուի 75 մղոնի վրայ, և խիստ զօրեղապէս պաշտպանուած է։

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 21.—Ամէն օր վստահ է ռուս բանակներու յաջողութեան վրայ։ Ռուսիա չի բաղձար հաշտութեան։

ՎԻԷՆՆԱ, 21.—461 ռուս զինուոր 1 գնդապետ եւ 14 սպայ անձնատուր եղան Սախալինի մէջ։ Գերիներուն մէջ կը գտնուի Նովիք յածանաւուն հրամանատար նաւապետ Մաքսիմով։

ՓԱՐԻԶ, 21.—Ուաշինկթընէ կ'հեռագրուի Հավասի թէ հաշտութեան ճարոնցի պատուիրակ կոմս Քոմուրա հասաւ Ուաշինկթըն, և պաշտօնապէս ընդունուեցաւ Նախագահ Մր. Րուզվելթի կողմէ։

ԱՆՈՒԵԼԻ ԱՐԿԱԾ

ՓԱՐԻԶ, 21.—Ուաշինկթընէ կ'հեռագրուի թէ պատահաբար բռնած պայթում մը տեղի ունեցաւ ամերիկեան Պէնինկթըն թնդանօթանաւին մեքենայից սրահին մէջ։ Թնդանօթանաւը կ'գտնուէր Սանդիակօ (Գալիֆօրնիա). 58 հոգի մեռան, իսկ միւս նաւաստիները վիրաւորուեցան։

ԼՈՆՏՈՆ, 21.—Իռլանտայի հողային յանձնաժողովին յատկացուած գումարին քուէարկման խնդրոյն մէջ անգլ. Դահլիճն երեք անգամ ձախողութեան հանդիպեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ, 21.—Սենթրալ Նիւզ կ'ծանուցանէ թէ Լոնտոնի մէջ կ'սպասուի որ Պալֆուրի Դահլիճը հրաժարի։

“Կ. ՊՈԼՍՈՅ„ ԵՒ “ՖՈՒՌՆԻԷԻ„

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, Յուլիս 21. — Բեռլիներքի հեռագրական գործակալութեան լուր կ'տրուի Կոզլուտանէ թէ ճարոնական մարտանաւեր երեւցան Նիքոլաեւսքի առջեւ։ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Նիքոլաեւսքի և Վլատիվոստոքի բնակիչները կ'ապաստանին ի Խաբարովսք։

ՓԱՐԻԶ, 21.—Կ'հաւաստուի թէ ռուս կառավարութիւնն հաւանութիւն յայտնեց Մարքի համար դեսպանախորհուրդ գումարելու խնդրոյն, պայմանաւ որ նախապէս իրեն հաղորդուի դեսպանախորհուրդին ամբողջ ծրագիրը, և գումարման տեղն ու թուականը։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

(ԼՈՒՐԵՐ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐՈՎ. ՅՈՒԼԻՍ 20.)

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

Մ. ՎԻՏԴԷԻ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, Յուլիս 19.—Մ. Վիտդէ այս իրիկուն իր ամուսնոյն հետ մեկնեցաւ։ Ողջերթ մաղթելու համար կայարանին մէջ կ'գտնուէին Քորէական դեսպանատան պաշտօնեաները, Չինական դեսպանական քարտուղարը և բարձրաստիճան պաշտօնակալներ։

ՓԱՐԻԶ, Յուլիս 19. — Մ. Վիտդէ ուրբաթ իրիկուն հոս կ'հասնի. Նա թէ փողոցին մէջ Օթէլ Վէստ-Մինստրին մէջ իր կնոջ և աղջկան համար յարկաբաժին մը յատկացնել յանձնարարեց. Տիկին Վիտդէ Բարիզ պիտի մնայ մինչեւ իր ամուսնոյն վերադարձը։ Կ'հաւաստեն թէ Մ. Վիտդէ երեք շաբաթէն Բարիզ պիտի վերադառնայ. հետեւաբար երկու շաբաթը Ովկիանոսէն երթեւեկին հաշուելով ութ օր միայն պիտի մնայ Ամերիկայի մէջ։

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, Յուլիս 19.—Մ. Վիտդէ մեկնելէն առաջ երկար տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Մայր—կայսրուհւոյն հետ։

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, Յուլիս 19.—Արժանահաւատ լուրերու նայելով կայսրն ըսեր է Մ. Վիտդէի թէ Մանչուրիոյ մէջ Ռուսիոյ յաղթութիւնն ոչ միայն կարելի այլ և հաւանական է։ Հետեւապէս, Ռուսիա պատուաբեր հաշտութիւն մը միայն կրնայ ընդունիլ։ Մ. Վիտդէ անձնապէս մեծ վստահութիւն չունի հաշտութիւն գոյանալուն։ (Neue Freie Presse, Յլս. 20, Եչ.)

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	97 07
Ամէնէն բարձր գին	»	97 16
Ամէնէն վար գին	»	97 —
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	131 50
Ամէնէն բարձր գին	»	132 50
Ամէնէն վար գին	»	131 25
Թրամվայ	»	79 —

ԲԱՑՈՒՄ, 9 Յուլիս

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	97 07
»	» ժամ 4ին	97 05
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	131 75
»	» ժամ 4ին	131 3/8
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	17 38
Եգիպտ. Քրէտի Ֆօնսիէ Ա.	ֆր.	310 —
» » » Բ.	»	269
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	514 —
Անատօլուի երկթ. պարտ.	»	529 —
» » բժնթ.	Ա. Ո.	15 15
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	»	4 07
Թրամվէյ բաժնեթուղթ	ղրշ.	765 —
» Ժուիսանս	»	375 —
» պարտաթուղթ	ֆր.	484 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	245 —
Պալըա Քարաայտըն	»	680 —
Պանք տը Սալօնիք	»	188 —
Թրամվայ	»	79 —
Դարտաստ		117 —
Քարափ Իզմիրի	»	580 —
Հելլենական 5% 1881	»	255 —
Բաժնեթուղթ Լօւբիոմի	»	39 50
Հելլենկ. պարգեւաւոր թուղթ	»	427 50
» Նոր »	»	Բ. Օ. Ո. 3 98
Շիրքէթի Խայրիյէ	Օ. Ո.	31 50
Թէմպէքրի բաժնեթուղթ Ա.	ֆր.	27 —
» » Բ.	»	18 —
» պարտաթուղթ	»	495 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Օսմ. Միաց. 1 օրուան Օ. Ո.	2.50	2 —
» » 8 » »	4.25	—
Ռումէլիի Երկթղ. ֆր.	1.50	—

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ԱՌԱՔՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	110 20	109 25
» չէք	110 05	109 25
Բարիզ 3 ամիս	22 73 3/4	22 93 3/4
» չէք	22 83 3/4	22 93 3/4
Պերլին չէք	18 58	18 68
Վիէննա չէք	21 83	21 93

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	ղրշ.	109 32
20 ֆրանքնոց	»	87 13
20 մարքնոց	»	106 30
Բոլ Իմբէրիալ	»	90 —
Քրիտիք	»	51 05
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 —
Պէշլիք	»	104 25
Նոր մէճիտիյէ	»	103 10
Ռուսաց թղթադրամ	»	3 64

Անտոն Ա. Անտոնեան, Ղալաթիա.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Յուլիս 21

Օսմանեան Միացեալ բաց.		Ա. Ո.	88 50
» » գոց.		»	88 63
Օսմ. Կայս. Պանքա		»	13 75
Եգիպտական Միացեալ		»	105 37
Անգլ. Քօնսոլիտէ		»	90 06
Պուլկար. փոխառթ.	1892	»	100 —
Հելլենական Ռենդ	1881	»	41 75
» Մոնոբոլ		»	52 75
Թրանսվալ		»	3 06
Տաճկական 4 1/2		»	87 75
Ռուսական			86 50
Փոխառ. Բարիզի վրայ		»	25 28 3/4
Դրամավաճառ		»	2 1/2

ՓԱՐԻԶ, Յուլիս 21

Օսմանեան Միացեալ բաց.		90 22
» » գոց.		90 10
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	133 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	597 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	397 —
Օսմ. Մաքս. Նոր փոխառ. 4 1/2	»	482 —
Ֆրանս. Ռենդ 3 1/2	»	99 35
Քրէտի Լիօնէ	»	1110 —
Պանք տը Բարի	»	1428 —
Ռուսական		85 95
Թրանսվալ	»	79 —
Փոխառութիւն Ռուսաց 1894	»	500 —
Սպանիական արտաքին	»	91 17
Իտալական Ռենդ	»	104 90
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 145
Դրամավաճառ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Յուլիս 21

Օսմ. Միացեալ		89 10
Զինուորանի փոխառութիւն 1903		87 75
Անատօլուի Երկ. պարտաթ. մարք		104 50
» » բաժնթ. 60%	»	114 —
Ռուսական 4%	»	86 90
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	135 75
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 345
Դրամավաճառ		3 —

ՎԻԷՆՆԱ, Յուլիս 21

Փոխառ. Բարիզի վրայ	չէք	95 55
» Լոնտոնի վրայ	»	240 20
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	142 50
Օսմ. Ռէժի	»	365 —
Դրամավաճառ		3 —

ՌՈՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՓՈՔՐ ԱՍԻԱ

ՃԱՄԲՈՐԴԻ ՆՕԹԵՐԷՍ.—ԺԱ.

Սենեակնիս արդէն անլուսամուտ էր, ցածկեկ ու փոքր, ու այս ամէն մխրտուքին վրայ անհանգստութեան վիրապը կը դառնայ. մոծակներ մէկ կողմէն լու, եւ հեռիոսներ ալ միւս կողմէն անհանգստութիւննիս վերջին ծայր հասցուցին. անքուն, բարի լուսուն դուրս կ'նետուինք մաքուր օդ մը ծծելու, կանուխ, տղամարդ թէ կին՝ բաց օդին աղբիւրին մօտ լոգանք կ'ընեն առանց քաշուելու ու չիկնելու: Ժողովուրդը հոգեպէս մխիթարելով արգեստաններու մէջէն ձմգանու լեռնադաշտը կ'բարձրանանք. Մինաս Էմին կ'երգէ հայրենական երգ մը. ուրախ զըւարթ $1\frac{1}{2}$ ժամէն յայն ձորամէջի մը մէջ ենք. հո՛ս եւ հնութեանց բեկորներ աստ անդ թողուած, ցրցքնուած են. ցից զառիվերէ մը կ'բարձրանանք որ Շաւլըման կ'կոչուի. քովնտի կ'երեւի Եփրատը, որը փորուն վրայ կ'լողայ և ձորձոր կ'գնայ անդադրում. հանդիպակաց կողմը Սեւերեկի ընդարձակ դաշտն է գիւղերով լի թաւ ու խիտ կանանչներու մէջ թաղուած: Բէֆիրատլ գիւղն հանգիստ մը կ'առնենք. 70 տուն կայ, առատ ծխախոտ կ'արտադրէ, թուզ և նուռ, խաղող և ընկոյզ ու նուշ, մինակ թէ օգտուիլ չեն գիտեր. արուեստներուն մէջ ոսկերչութիւնն ալ կայ հոս, բաւական յաջողոր. խօսուածնին բոլորովին աղաւաղեր է, թրքմանով կրնայինք հասկնալ հայերէննին. գիւղին մէջ մեծ աղբիւր մը կայ, որ կ'ծառայէ նաև բաց լոգանքի: Մեր ներկայութենէն որչափ որ ազդուեցան ու ուրախացան, սակայն վայրկենական ապաւորութեան արդիւնք էր. վերջը նորէն միենոյն անձերն են. քահանան միրտուբիւն մը կատարեց և յորդորներ կարդալէ վերջ կ'մեկնինք. քարուտ և ամայի ճամբաներէ կ'անցնինք ու կ'հասնինք Իլիչ. անազին տեւան տրտան լերկ պարսած քարերու սարրոտը չինուած է այս գիւղը, 110 տուն բնակչութիւն ունի, որուն 23 տունն Հայ են. գիւղին դիրքը լեռնային է, օդը պաղ, ջուրը սառ է, քարերու մէջ պարտէզներ հաստուցած են լի ձիթապտուղի, նուռի, թուզի, ընկոյզի ծառերով. գլխաւոր արտադրութիւնն է ծխախոտ և կորեկ. ժողովուրդն ընդհանրապէս ջրրեպան է և կ'բանի Տիարպէքիր, Եդեսիա և Սեւերեկ, չատ անուս և ագէտ են, միենոյն առեն լաւ որսորդ են, որով կրնան հեշ բնակիլ, զի բորենին և խոշոր արջը չատ են. երիտասարդ մը խոշոր արջի մը հետ կռուած էր, ուսկից լաւ տփոց մը կերած ըլլալուն՝ գրասէր վրայ բեռցուցած բերին. այծեամ և կաքաւ ալ չատ առատ է և նաև աքիս, աղուէս: Բարք, կենցաղ, խօսուածք, տարազ՝ միենոյն անճաշակ, խորդ սև ու գանեազան գոյնով կտաւներէն և հնաւուրց ձևերէն, խոշոր գլուխներ, բուկոտն ոտներ, մրոտ դիմագիծեր: Մեծ այրեր կան չորս դին: Եփրատի եզերքը Մոռֆայի Ասորիներու վանքը կայ, չա՛տ հին օրերէն մնացած զարմանալիք մը, և անմատչելի վայր մը, վարը ջուր վերը երկինք, եզերքը քար ու քար, իջնել յոյժ դժուարին է. մէջքը պարան կապելով վար պէտք իջնուի, քիչեր մեծ յանդգնութիւնը կ'գործեն, օդին աննպաստ ըլլալուն՝ մեք եւ չկրցանք այցելել այդ պատմական վայրը: Ս. Մինաս անունով եկեղեցի մ'ունին փլփլած և դպրոց մը՝ բակ եղած. մաքրել տուինք և նորոգելու ձեռնարկել տուինք. քովիկն ալ այր մը կայ խաչքարերով որ ուխտատեղի կ'ծառայէ, խուղ մ'ալ ասոր մէջ կայ, որուն մէջէն մէկ քանի թերթ ձեռագիր Ցայսմաւուրքի և Աւետարանի փտտած թղթեր գտանք. ժողովուրդը հոգեւորապէս մխիթարելով կերկէռ կ'մեկնինք. լեռներու որովայնէն քիչ մը վերեւը կ'կատարենք և կ'հասնինք Տէմիր Գաբու, ուր տեղ քարէ ինքնամբարտակներու մերձեցման վայրին դեռ ասկէց 70—80 տարի առաջ կայ եղեր խոչոր երկաթեայ դուռ մը. սոսկալի ապառաժներ երկու կողմէն երկնցած են ձախը մէկ ժամէ աւելի երկարութիւնով, իսկ աջն երկնցած է կէս ժամ երկարութիւնով, մինչեւ բերդին դուռը. ապառաժներու կուրծքին վրայէն կ'իջնենք բլուրի մը գլուխը, ուրկէ հարկաւոր համբաւաւոր վայրերը կ'դիտենք. հո՛ս ալ տարբեր նազանք մը, հազուագիւտ պոռթկում մը չտայլուած է ամէն դի, իրարու դէմ մեծ ու երկար լեռներ կրնկի վրայ երկարած և իրենց ոտքերէն ցցլուխ, ծառ ու ծառաստան, թուփ ու թփաստան, ծմակ, պուրակ, գետակ, տուակ գիլ գիլ ջրերով ոլորտակաղօծ կանճահաս, հեւրասիրած են և սահման գծած են Բերդըռուի գետակը. մեր կեցած բլուրին վրայ ուխտատեղի մը կայ, որուն չրջապատի պատերը 3—4 կանգուն բարձրութեամբ կեցած են. նշանաւոր ուխտատեղի մը եղած է. կիցը կայ գերեզման մը ճաչակաւոր և անոր տակը բնական ու արուեստական քարայր մը: Նշանաւոր պարտէզներուն մէջէն կ'քալենք. տղուոր ջրեր կ'կարկաջան, և մենք՝ աչքերնիս չորս բրած՝ կ'նայինք ու կ'նայինք և թաղուած խորը յիչողութիւններու, որոնք տղայի օրերնէս դեռ այնչափ թարմ մնացած են յիչատակներով լի, այս ժամուս ամբողջ կ'յորդին իրականութեան առջև, ու դանին իր մէջ քանի՛ յոյզերու կ'մատնուի: Աղբիւրին առջև ենք. անհման ջուր մը մեղրածոր կ'վազէ. կուշտ կուշտ կ'խմենք: Կարկառի մէջ ենք. առաջին առթիւ ընդարձակ գերեզմանը կ'տեսնենք, հազարաւորներէ աւելի տրրատալ քարերով գերեզմաններ լի են յանդաւոր, արձակ գրութիւններով: Ամբողջ բլուր մը գրաւած են այս քարեր. այս ոսկերոտիններուն հոգւոց մը կ'ընենք և դարբին Պօղոս Էֆիի տունը կ'հասնինք: Ժողովուրդն երկրագործութիւնով կ'զբաղի, բամբակ, ծխախոտ կ'արտադրեն լաւէն, խաղող ու թուզ և ընկոյզ, ձիթապտուղ ալ նոր կ'հասցնեն. Ժողովուրդն աղքատ է, զի այնչափ չարքաշ չէ: Միւս գիւղերու նման է այս գիւղն ալ, ամէն սովորոյթ ու կենցաղ. ասկէց 70 տարի առաջ 200ի մօտ Հայ բնակչութիւն կայ եղեր, որոնք երաշտութեան պատճառաւ ցրուեր են: Եկեղեցինին փլատակ է, միայն կարգ մը զգեստեղէն կայ, որոց մէջ վակաս մը կայ 1828 թուին նուիրուած բարեյիչատակ Պեզճեան Ամիրայէ, և 155 տարուան ակ(?) ծածկոց մը Թիլպէնտճի Սահմանէ: Հին չէնքերու նշմար ու նչխար չատ կայ, խոշոր կամարակապ աղբիւրներ, որոց կէսը հողին մէջ թաղուած է. փլատակ աղօթարանները մինչեւ կէսը և գետնին հաւասար թաղուած են. այս մնացորդներ ճոխութեան և հարստութեան արտադրոյք լինելն ակներեւ են և բացորոշ: Հետաքրքիր ենք չուտ մը բերդը ելնելու, որ պատկառօրէն վեհայուեք մը ցոյց տուած է իր վիթխարի իրանի կայծրակուռ լանջը: Ընդարձակ կողի մը վրայ բացուածքներ կան, կ'հետաքրքրուինք, մեծկակ բազունքի կամարներն են ու հողկէց վար ձայներնիս կ'ոլորտանայ երկա՛ր և կ'արձագանգի ի մեզ. 10էն աւելի են որաճնեւրու բաժանումները, քիչ վերը նուրբ քանդակով գեղակերտ կոթողի մը վերի մասը կայ քարակուռ: Շուրջերնիս փոսեր, ծակուածքներ, որոց մէջ անպատճառ կամար մը կայ սրբատաչ քարերով: Ա՛լ դէպ ի վեր կ'բարձրանանք. այս զառիվեր կողերուն վրայ ալ հորեր կան խոր ու խորունկ ճարտարօրէն հիւսուած. մինչեւ հարաւային կողմը աւագ դրան առջեւ 2,150 ոտք կ'համրենք գիւղին մէջէն. բերդին աւագ դրան սանդխամատրը գոյութիւն չունին, և դուռն վերը ժայռին վրայ կրնկի վրայ բաց է. առաջին սանդխամատէն մինչեւ դուռը 15 կանգուն կայ. մագլցելով կ'ելնենք դէպ վեր և մեծ դռնէն ներս խոնարհած հին ու մեծ այս ճարտարապետութիւններու հրաշալիքներու առջեւ կ'յառաջանանք. դռնէն ներս երեք կամարներ կան, այս կամարներու վրայի ամրակուռ չէնքերն այս կողմի պահպանութեանն յատկացուած և դեռ կեցած են խրոխտօրէն: Կամարներէն դուրս բերդի ճամբան ձեռք կ'առնենք, երկու փոքր կամարներէ անցնելով երկրորդ դռնէն կ'մտնենք. այս դրան ճակատին վրայ ընդարձակ գրութիւններ կան. այս դռնէն գաւիթը կ'անցնինք, հարաւի կողմն է, պատնէշները, որմերն ամբողջ փլած են ձախերնուս, իսկ աջերնուս լերկ ապառաժն անպարտելի կեցած է, կրանիթ այս քարին մէջը փորած են և սենեակ մը պատրաստած. ասկէց դէպ ի երրորդ դուռը ժայռին երկայնքն արձանագրութիւններով լի է. երրորդ դռնէն երկրորդ յարկաբաժինը կ'ելլենք, ընդարձակ տարածութիւն մը ունի 8 արտավարէն աւելի, բնակութեան վայրերն հոս են, տուն, ջրհոր, ամբար, բանկեր դեռ որոց և մեկին են: Փոքրիկ բաժանումները կան և իւրաքանչիւր փողոցագլխին ջրհոր մը, և դեռ ջրալից են. կ'հիանանք. այս տարածութեան տակն ալ ներքնայարկ է, քարուկիր և ժայռանիստ. Ջրհորներու ջուրն այնչափ քաղցրահամ է և յստակացուած է թուլուններու. մեկին մէջ կ'իջնենք բո՛ւ կաքաւները կ'վրթկան, հրացանով կ'հետապնդենք, անոնք պարապութեան մէջ կ'ճախրեն. պարտէզներ կան, որոց մէջ քաղցրահամ նուռը, մեղրախորխիս թուզը, Ակնեցին սիրելի չաքարաթուքը, որթատունկ, մանկային և այլ վայրի պտուղներ լի են: Հիւսիսային կողման գետնայարկն ամբողջ ժայռին մէջ փորուած է, որուն 3 պատուհանները գիւղը կ'նային, յատուկ ճամբայ չունին, վերէն վար պարանով կախուելով կարելի է իջնել մեծ վտանգներ աչք առած: Երկրորդ յարկաբաժնէն երրորդ բաժնին մէջ կ'իջնենք, արեւելքի դին գրեթէ տասը կանգուն բարձրութեամբ որմեր կան, իսկ արեւմտեան կողմը քով քովի երեք մեծ չէնքեր կան. մին երեք խորանի և աւագանի տեղ ունի, և քովին ալ փոքր բաժանում մը, մին պանդակի մը ձևն ունի, միւսը չուկայ մ'է և աւելի նուրբ չէնք մ'ալ փչուր է եղած. այս չէնքերէն չորրորդ յարկը կ'ելնենք դժուարաւ, ճիշտ մեծ դրան վրան կ'նայի, հոսկէց կ'սկսինք դիտել, արեւելք ու հարաւ ընդարձակ ցուցադրութիւն մը ունին պատկառելի, գրաւիչ, թովիչ, կանանչներու, անտառակներու, պարտէզներու գլխիչ յղփանք մը, չաղլութիւն մը, հոսուծ մը են ամբողջ այս զոյգ կողմերը. հովտառն, զուարթուն, խայտոանքոտ և կեանքոտ գիւղերու տեսանելի, անմրջմարելի անծայր թաղուած, պահուած, ցցուած ցանցնուքը նայէ՛ ու նայէ, աչերդ կ'յոգնին, միտքդ կ'թեռնաւորի, հոգիդ կ'վերանայ, սիրտդ կուռծ յղփացած, գեղեցկութիւններու համասեղութիւն մը. տաքերնուս տակը տուներու ծխանները կը մխան, աքաղաղներ կ'խօսին, հաւեր կը կոկռան, տավուլ զուռնան տանկոյ տանկոլ կ'արխկցնեն, հարսնիք կայ. պարողներ զոյգ զոյգ կ'դառնան, անհոգներ կ'ծխեն, մանչեր լոլօնները անվերջ յանկերգով կ'ցատկեն, բաբելոնեան խառնակութիւն մը: Արեւը եթերին մէջ հալեր գլխնիս թափէր է և տարտղնուեր դեղնաչար Բնութեան ծոցին մէջ. երբեմն սոուերներ ուղեկորույս իրար կ'հետապնդեն, բացատաններու մեռած կանանչներու կուրծքեր կ'նազին ցոլքերու տակ, ու լերկ գագաթներ ճաղատ գլխներու պէս կամկատած ու լպղած կ'այրին ու կ'մրկին դեռ: Արեւմտեան և հիւսիսի կողմը Մրտենիի և Նէմրուդի մչտամչուչ ամպէգիրկ գլուխները կ'խուզարկենք նայուածքներով դեռ չյագեցած, մօտակայ փոկերու խիտ չրջանակի մը առեւէն, մլուչներու մէջէն ալեւոր ու արծաթային, ալուճի յարմար տեսարան մը տեսնելու փափաքով. երբ ամառը հոս դանդաղած է անկոչ հիւրի մը անտարբերութիւնով: Երկնածաւլը յանկարծ կ'խռովի, կ'յուզի, կ'կերպարանափոխի փրփրած և կ'արձկէ սեւ թանձր լորձունքներ թաւիչ կապոյտին վրայ, չեն խղճեր արեւին ալ կ'մօտեենան ցնցոտիներ թալս ամպերու, նա՛ ալ անհոգ թոյլ կուտայ, երբեմն ալ իր վրայ կ'առնէ աղքատի հաւմակերպութեամբ. կ'սկսինք կամաց կամաց ժողովուրդը այս բարձրութեան կեցած տաղերնէս փոքր արծաթ և պղինձ դրամ կ'գտնենք, և նաև նկարէն կտորներ յախճապակիի, և տեսակ տեսակ ուլունկներ կտորներ: Աւագ դռնէն մինչեւ այս գագաթ 940 ոտք է: Արեւմտեան կողմէն վար կ'իջնենք· այծեամի ճամբայ մը, կ'ոստնունք վար առանց հոգ ընելու: 400 ոտք վար արձանի մը քով կանգ կ'առնունք այլած, կրանիթ քարին կողը մկրատած են և աննման արձան մը քանդակած, 10 կանգուն երկայնութեամբ, 8 ոտք լայնքով, արձանամարդն ամբարտաւան ու վէս կեցած է, և Նէմրուդի պատուէին կ'նայի սեւեռաբիր և դեռ կ'նայի, մինչ ան Պէկ տաղինն յարած է. ասի յուղուեր, խոժոռեր, քարերը կ'խածնէ ու ա՛ն կ'արհամարհէ այս ամէնը, սրտմտած կը մռլտայ ծուռ երեսով, մարդը երկարթուչ գեղադէմ, խոշորոտուի, արծուեռունգն է, գլխին խոյր դրած է, ոտքերը կոչիկ ունի և սրունքները ցանցանիւս սռնապաններ, վրան առած է ծիրանիտառ վերարկու մը, ձեռքը մական ունի, ակամակապ կամար մը մեծ որովայնին վրայ աւելի գեղեցկացուցած է հական. պատուանդանն ամբողջ արձանագրութիւն է: Նորէն կ'իջնենք քարին մէջ փորուած դռնէ մը դուրս, քովնտի քարին մէջ փորուած դռնակէ մը ներս կ'մտնենք, ինքնաչոր սանդխամատերէն վար կ'իջնենք ու կ'իջնենք, 1, 2, 3 մինչեւ 180 ոտք, քարեր կնետենք վար, ձայն չկայ. այսպիսի վտանգաւոր ճամբորդութիւն մը բաւ սկսելով, մանաւանդ մոմի լոյսն ալ մարելու վրայ է, ետ կ'դառնանք. կ'պատմին թէ 4—5 պարսններ մէկզմէկ կապած քար կախած և դեռ յատակը չէ գտնուած. ո՛վ զարմանալիք ճարտարապետութեան կորձօուրեան, ու մանաւանդ մեծ համբերութեան: Ճամբանիս կ'չարունակենք դէպ ի վար և կ'հասնինք քարի մը վրայ, ուսկից ինքզինքնիս վար պիտի նետենք, զի այլեւս ճամբայ չկայ: Յաչ մը և ահա մեզ դմեզ վարը կ'գտնենք. 4 ժամուայ պտոյտէ վերջ գիւղ կ'հասնինք, անձրեւը կ'սկսի մաղուիլ ու չարմղուիլ, հոգերնիս չէ, անակի մը մէջն ենք, ժողովուրդը մեզ լսել կ'ուզէ. յոգնութիւննիս ծանր բացած աչերնիս կ'գոցուի, հանգիստ մը կ'քնանանք:

Գ. ՎՐԴ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ.

ԴՐՈՇՄԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Թէ ի՞նչ է դրոշմը.— Ինչո՞ւ Կիլիկիոյ [illegible] առանց դրոշմի [illegible] Բնաւ.— Ինչո՞ւ [illegible] խորհուրդը:

Կիլիկիոյ Աժեն. Սահակ Սրբազան Կաթողիկոսն երբ Մարաշ կ'գտնուէր 19.4 Յունիս ամսուն, իր ստորագրած հարսանեկան կանոնագրին մէջ կ'արգիլէ առանց դրոշման խորհուրդին կատարել Ս. Պսակի խորհուրդը, այնինքն՝ մէկը որ դրոշմուած չէ եղած՝ պէտք է նախ դրոշմուի ու վերջը պսակուի: Սոյն խնդիրը բաւական յուզում պատճառեց մեր և Բողոքական ազգայիններուն միջեւ, մանաւանդ երբ կ'ուզէին Բողոք. օրիորդներ ամուսնանալ Հայ երիտասարդներու հետ և իրենց հովիւներուն կողմէն կ'արգիլուէին նախ դրոշմուիլ. և այսպիսով ոչ նուազ խանգարումներ տեղի կ'ունենային երկու խնամութիւններու միջեւ: Բողոք. ազգայիններ դրոշմի խորհուրդը մկրտութեան լրացուցիչը կարծելով, կ'հասկնան թէ Հայ Եկեղեցին թերի կ'նկատէ իրենց մկրտութիւնը, և ա՛ն պատճառաւ կ'կատարելագործէ զայն դրոշման խորհուրդով: Սոյն խնդրոյն լուծում մը չկարենալով տալ, քանիցս Աւետարանի մէջէն ալ հարցումներ ըրին թէ ինչ է դրոշմը և ինչո՞ւ արգիլուած է առանց դրոշմի պսակադրութիւնը:

Դրոշմն է մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի անուան կնիքը, զոր կ'կարդանք Բ. Տիմ. Բ. 19 համարին մէջ: «Աստուծոյ հիմը հաստատուն կ'կենայ, և ունի աս կնիք, թէ Տէրը կ'ճանչնայ անոնք, որ իրեն են:» Այստեղ կնիք բառը կ'նշանակէ Տիրոջ դրոշմը, մեծանագիրը կամ թէ Տիրոջ անունը պարունակող կնիք մը, որով միայն կ'ճանչնայ Տէրը թէ ա՛ն կնիքը կրողներն իրենները: Նոյնպէս այս կնիքին պատճառաւ է որ հաստատ կ'կենայ Աստուծոյ հիմը. ա՛ն է Սբ. եկեղեցին, որուն հիմը Աստուած դրաւ: Զի այն կնիքը կրողները Տիրոջ անունը դրոշմուած ունենալով իրենց ճակտին և զգայարանքներուն վրայ, կ'որոշուին հասարակութենէն իբր սեփական, և քարեր պատուական Տիրոջ հիմը կազմելու ամենայն հաստատութեամբ: Իսկ Տիրոջ կնիքը չկրողներ կ'արգիլուին այս հիմը կազմելէ իբր խիճ և գայթակղեցուցիչ քարեր, որոցմով չինուած հիմը գլորու կ'քայքայուի: Ուրեմն Սրբազան Պօղոս առաքեալին վերոյիչեալ խօսքին համեմատ Աստուծոյ Եկեղեցւոյն հիմն այն ժամանակ է միայն անխախտ և հաստատուն երբ զայն կազմող անհատներ կնքուած են Քրիստոսի անուամբ: Ահա այս է պատճառը, որ Ս. Կաթողիկոսը խստիւ պատուիրեց առանց դրոշմի երբեք չպսակել Ս. Պսակի խորհուրդը. չըլլայ որ Քրիստոսի սուրբ հօտին մէջ մուտ ըլլայ կեղծ անդամ մը, որ Տիրոջ կնիքը չունենայ իր վրայ, որուն միջոցաւ հաստատ կ'կենայ Եկեղեցին: Եթէ երբեք սխալմամբ տեղի ունեցեր են առանց դրոշմի պսակադրութիւններ, այնպիսի դէպքեր չեն կրնար խախտել Եկեղեցւոյ հիմը, այլ այն մասին պատասխանատու է կղերը միայն որ սխալմամբ կամ անգիտակցութեամբ պսակեր է, և մասամբ մը չէ դժուար անոր այս յանցանքին համար քաւութիւն գտնելը:

Երկրորդ, Դրոշմն է այն կնիքը, զորս կրողներ միայն զերծ պիտի մնան Յայտ. Թ. 14 համարին մէջ գտնուած խորհրդաւոր մարախներու վնասներէն, ինչպէս որ այս վնասներն արգիլուած են ժամանակ մը, մինչեւ որ Աստուծոյ բոլոր ծառաներուն ճակատները կնքուին. Յայտ. Է. 3: Այսինքն, թերեւս գտնուին Աստուծոյ ուրիչ ծառաներն ալ, որոնք եւս արժանի ըլլան ընդունել սոյն կնիքը և զերծ մնալ այդպիսի վնասներէն, նմանութեամբ Պասեքի Գառին արեան, զորս իրենց դրան սեմին վրայ սրսկողներ զերծ մնացին եգիպտական պատուհասէն:

Աստուած է որ կ'կնքէ մեզ և կուտայ մեզ Հոգւոյն գրաւը, ինչպէս կ'կարդանք Բ. Կորն. Բ. 22: Բայց կ'տեսնենք որ Աստուած իր չատ մը գործերը մարդերու միջոցաւ կ'կատարէ, մինչ իրեն գործակից ունենալով մարդը: Իրաւ, Աստուած էր որ՝ բաժնեց Կարմիր Ծովը, բայց Մովսէսի միջոցաւ. Աստուած էր արեւը կեցնողը, բայց Յեսուի միջոցաւ. Աստուած էր Իսրայելացիները փրկողը, բայց դատաւորներու միջոցաւ. Նոյնպէս Գողիաթն սպաննողը, Դաւթի միջոցաւ: Աստուած է հրաչքներ գործողը, բայց սուրբերու միջոցաւ. Աստուած է իր արքայութիւնը տարածողը, բայց առաքեալներուն և անոնց յաջորդներուն միջոցաւ. Աստուած է կապողը և արձակողը, բայց աւետարանի սպասաւորներուն միջոցաւ. Նոյնպէս Աստուած է կնքողը ու Հոգւոյն գրաւը տուողը, բայց իր քահանաներուն միջոցաւ: Ուրեմն Սբ. Գրոց համաձա՞յն է այն խօսքը թէ Աստուած կամ Հոգին Սբ. կ'կնքէ մեզ, ի՛նչ պէտք ունինք քահանաներէն կնքուելու: Երբեք, այնպիսիներ քահանաներու միջոցաւ ձեռնադրուելու, մկրտուելու, խոստովանելու և հաղորդուելու ալ պէտք է կարօտութիւն չունենան, քանի որ Աստուած է բուն ձեռնադրողը, ջուրէն ծնանողը, մեղքեր քաւողը ու իրեն մասնակից ընողը: Եթէ այս վերջիններ Սբ. Գրոց մէջ կ'յիչուին, կնիքը ո՛րչափ աւելի տեղեր կ'յիչուի Սբ. Գրոց մէջ: Ուրեմն ինչո՞ւ զանց առնուի սոյն խորհուրդը, մանաւանդ առաքելական դարերէ ի վեր կ'չարունակէ իր ընթացքը ամենայն հաստատութեամբ և անխախտութեամբ:

Դարձեալ, դրոշմն է այն խորհուրդը, որով կ'կնքէ մեզ հոգին սուրբ Քրիստոսի անուամբ. որոշել Քրիստոսի սեփականութիւնը օտարներէն: Այս խորհուրդին արժանացողներ եթէ նորահաւատներ են, պէտք է նախ հաւատան Քրիստոսի, յուսան Անոր փրկութեան և դաւանին զԱյն խոստովանութեամբ: Ասոնցմէ ետքը միայն կրնան արժանանալ սոյն խորհուրդին, որուն միջոցաւ կ'կնքէ մեզ Հոգին Սուրբ, ինչպէս Եփես. Ա. 13 համարին կ'ըսէ. «Որոյ վրայ դուք ալ յուսացաք երբ լսեցիք ճշմարտութեան խօսքը, ձեր փրկութեան աւետարանը, որուն նաև հաւատալով կնքուեցաք խոստացեալ Սուրբ Հոգւով:»

⁂ Թէ ինչո՞ւ սրբալոյս իւղով կ'կատարուի դրոշմը: Հին Կտակարանի մէջ կը տեսնենք որ Տիրոջ պատկանած անօթներ ու մարդերն իւղով կ'օծուին. այսպէս հաճոյ էր Աստուծոյ առջեւ: Ինչպէս, Յակոբ օծեց այն քարը և կանգնեց Տիրոջը առաջև և անուանեց այն տեղը Տուն Աստուծոյ, նոյնպէս Իսրայէլի քահանաներ կ'օծուէին իւղով. որչափ եւս աւելի այժմու քրիստոնեայ էակները, որոնք Տիրոջը առնուած կնիքը կրելով Անոր կ'սեփականին, փոխանակ հին Բէթ—էլի, նոր տաճար Աստուծոյ. Նախնի քահանաներու տեղ աւետարանի երկնաւոր քահանաները կ'ընտրուին սրբալոյս իւղին օծմամբ, և Հոգւոյն Սրբոյ ներընչութեամբ: Սրբալոյս իւղը նշան է Հոգւոյն սրբոյ, զի անոր յատկութիւններն յար և նման են խորհրդաւորապէս Հոգւոյ Սրբոյ յատկութիւններուն: Ինչպէս.

Իւղն է սնուցարար, նոյնպէս և Հոգին Սբ. որ կ'կերակրէ մեզ հոգեւորապէս Աստուծոյ բանաւոր կերակուրով, ոչ երբեք անօթանալ ու նուաղիլ բարոյապէս:

Իւղն է կակղացուցիչ, նոյնպէս է նաև Հոգին Սբ. որ կ'կակղացնէ մեղքով քարացած սրտերը ապաչխարութեան ենթարկելով, քարեղէն սիրտը մարմնեղէնի փոխելով:

Իւղն է սպեղանի, նոյնպէս է նաև Հոգին, որ կ'բուժէ մեր հոգւոյն վէրքերը՝ ապաքինելով զմեզ յաւիտենական մխիթարութեամբ:

Իւղն է անընդունակ խորտասուզիլ ջուրերու տակ, այլ միշտ անոր երեսը կ'մնայ ապահով խորտասուզելէ. Նոյնպէս է նաև հոգին, որ կ'շրջէր ժամանակ մը ջուրերու երեսը, ա՛ս երկու նշանակութեամբ, թէ ցած տեղեր կ'ուզէ միշտ հանգչելու, այսինքն խոնարհ սրտեր. երկրորդ, զայն ստացողներ ապահով են ջուրերու տակ սուզելու, այսինքն աշխարհի և մեղաց անդունդն իջնելու:

Իւղն է նիւթ լուսաւորման, նոյնպէս և Հոգին, որ կ'լուսաւորէ մեր սրտերը Աստուծոյ գիտութեամբ, հեռու վանելով մեզմէ ագիտութեան խաւարը:

Բայց և այնպէս չեն օրինակ Հոգւոյն Սրբոյ այն առ հասարակ իւղերն, որոնք կ'գործածուին մեր մարմնաւոր պիտոյքը հոգալու, նոյն իսկ անմաքուր բաներու: Այլ ա՛ն իւղն է միայն օրինակ Հոգւոյն Սրբոյ, որ է սրբագործուած Տիրոջն անուամբ, և յատուկ է միայն Աստուծոյ պաչտօնին ծառայելու, երախաներ սրբելու, Տիրոջ անունը դրոշմելու, և Հոգւոյն տաճարն օծելու, որուն մօտենալ իսկ չէ արտօնուած հասարակութեան, այլ միայն կրօնաւորներու:

Արդ՝ այսպիսի սուրբ և խորհրդաւոր նիւթէ մը աւելի ի՛նչ նիւթ կրնայ գըտնուիլ, որով դրոշմուած ըլլայ Տիրոջ անունը մեր վրայ տեսանելի վկայութեամբ: Նաև անհամեմատ օրինակ Հոգւոյն Սրբոյ, որ կ'հանգչի աներեւութապէս հաւատացեալին վրայ, զայն կնքելու, սրբելու և օծելու:

Մուշ. ՅԱԿՈԲՈՍ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

25ՐԴ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

Թէմլէքիի 1,000,010 Օսմ. ոսկւոյ 4% փոխառութեան պարտաթղթոց

2 Յուլ. 1905

2501էն 2525	30006էն 30030
3351— 3375	30181— 30205
6151— 6175	32531— 82555
12076—12100	37256— 37280
12676—12700	39206— 39230
22056—22080	41256— 41280
25106—25130	41906— 41930

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԱՐԲԵՑՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿՌՈՒԵԼՈՒ Է ԱՐԲԵՑՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ.— ՊԱՐՏԷԻ ԱՌԱՋԱՐԿԸ.— ՍԲՕՐԴ ԵՒ ՍԲՕՐԴԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ ՊԱՐՏԷԻ ԽՈՐՀՐԴՈՎ ԸՆԴՈՒՆՈՒԱԾ ՇՈՒԷՑԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ.— ԱԼՔՈԼԸ ՄԵՌՑՆԵԼՈՒ Կ'ԱՇԽԱՏՈՒԻ Ի ՇՈՒԷՑ.

Կ'արժէ որ քիչ մ'ալ ուսումնասիրութեան առարկայ դարձնենք սա պարագան թէ Քաղաքակրթութիւնն ինչ միջոցներ կ'հնարէ արբեցութեան դէմ կռուելու համար: Մարդկութիւնն անզօր չէ գտնուած այս մեծ չարիքին դէմ. երբե՛ք: Մարդկութիւնը չա՛տ բաներ ըրած և չա՛տ ալ բարերար արդիւնքներ ձեռք բերած է այսօր: Գինովութի՞ւն: Ասկէ աւելի աղեղ, ասկէ աւելի գէչ բան մը կա՞յ միթէ: Մարդկութիւնն է, մարդկութեան խելացի դասակարգն է մանաւանդ որ առաջին անգամ ըլլալով հաստատած է սա՛ պարագան թէ գինովութիւնն ամէն մոլութեանց մայրն է: Թէ անիկա կ'նուաստացնէ, կ'վատթարացնէ զմարդ, կ'աղտոտէ անոր գոյութիւնը, կ'նշաւակէ պատիւը, կ'բեկանէ արժանապատուութիւնն և որ ի կարգին:

Զէ՞ք տեսած, չէ՞ք հանդիպած միթէ գինովներու, որոնք ծխախոտի մուխով, վատառողջ հոտերով ծանրաբեռնուած աղտոտ օդին մէջ, սեղանի մը չուրջը բոլորած գաւաթներու մէջ յիմարութիւնը կըլլ—կըլլ կ'խմեն: Ասոնցմէ չատերն անյոյսեք մեծցած, հազիւ դպրոցէ մ'ընթացաւարտ պատանիներ են, որոնք իրենցմէ աւելի տարիքաւորներու նմանելու մոլքով զբօսնուլ կ'կարծեն: Ուրիչներ անզգայ անպիտան հայրեր են, որոնք օղեբաղանութեամբ իրենց փորերնին կ'ուռեցնեն, մինչդեռ անդին իրենց զաւակներն անօթութեան դէմ, անսուաղութեան դէմ, թչուառութեան դէմ դժնդակաբար կ'մաքառին: Ասոնց ամենքն իրենց իսկական գոյներովն ու երանգներովը մըջկօ—Բնեան երեսին զարնողն մ'է. անչուշտ դարձեալ մարդկութիւնը, և սակայն մըջկօ—Բնեան ինլուծ փաւակաչէ: Մէկ կողմէ հրապարակել, հրատարակել գինովութենէ ծնունդ առած աղտոտ ու ախտոր բարքերը, միւս կողմէ անոնց դարմանը խորհիլ, անոնց դէմ մաքառիլ, աս չէ՞ եղած միթէ մարդկութեան կէտ նպատակին:

⁂ Բժշկական վիճակագրութիւններ ապացուցած են և կ'ապացուցանեն թէ առողջապահական, գիտական, բնախօսական և տնտեսական հզօր միջոցներու օգնութեամբ, մարդասիրական անձոլ ջանքերու գործադրութեամբ ակար, ճշմիմ, ապուչ, մէկ խօսքով, խելքով ու մտօքով ալ մարմնով հիւանդներու թիւը պիտի քիչնայ ժամանակէ մը վերջ, ըստ որում ալքոլամոլութիւնը տակաւ կ'նուազի:

Թէեւ նախորդ յօդուածներուս մէջ, վիճակագրութեանց վրայ յենլով ցոյց տուած էի թէ գինետուններ չատցած են, բայց ըսեմ որ ապառած խարդախեալ օղիները պակսեր են և գարեջուրին և խնձորօղին (սիտր) աւելցեր, որոց տեսակները բաղրոքած ըլլալուն պէտք է հետեւցնել թէ ալքոլամոլութիւնը չէ աւելցեր, այլ և պակսեր է:

Օղին, առագին, ապսէնթին, ռօմին, վոդքային, ցքինիրուն տեղ, գարեջրերով և միրքէներով հրապարակն ողողել տալ, միւսներուն վրայ ծանր տուրքեր դնել տալ, ի՛նչ կ'նշանակեն: Ո՛չ ապաքէն կռուիլ արբեցութեան դէմ: Հակալքոլական, ժուժկալութեան, բարեխառնութեան ընկերութիւններ ի՛նչ նպատակի կ'ծառայեն: Լսարաններ, ուր կ'հաւաքուին երեկոները, ժողովարաններ, ուր կ'ժողուին կիրակի օրերը, ի՛նչ նպատակի համար են: Կռուիլ, մաքառիլ արբեցութեան դէմ, մեռցնել ալքոլը, մեռցնելու աչխատիլ ալքոլախոր: Այս չէ՞ եղած իրենց նպատակը:

⁂ Վերջին թղթաբերով եկած բժշկական կարեւոր հանդէս մը՝ իր մասնաւոր բաժնին մէջ կարեւոր տեսութիւն մ'ունի արբեցութեան դէմ: Ֆաքսա, անուանի Պելժ քրոնիկոս մը, որուն գիտական նօթերը, բնախօսական քրոնիկներն արդէն այնքան ախորժով կ'կարդացուին Էնթէբէնտանի(?) մէջ, այս անգամ ալ Պարտէի առաջարկն իրեն նիւթ ընտրելով ընդարձակօրէն խօսած է ալքոլամոլութեան դէմ, այն հանդէսին մէջ: Սբօրթ և սբօրթական մրցումները պէտք է որ ընդունուին վարժարաններու մէջ, զի անոնք ուրիչ չատ մ'առաւելութեանց հետ սա ալ ունին թէ արբեցութեան դէմ հզօր արգելքներ են, կ'ըսէ Ֆաքսա: Լողալու, քալելու, վազելու, ֆութպոլի, հեծանիւի, ձիարչաւի, գնտամուղի և ուրիչ չատ մը բաներու մրցումներ իրօք պէ՞տք է որ ընդունուին վարժարաններուն մէջ: Այո՛, և ճիշտ այս պատճառով է որ Տոքթ. Պարտէ, Շուէտի Բժշկական համաժողովին նախագահը, Պարտէի առաջարկն ընդունած և խստիւ հրամաններ տուած է վարժարաններու տեսչութեանց որ, արձակուրդի ժամանակ, փոխանակ տղաքը տուն երթալով ասդին անդին իյնալու, վարժարանին մէջ կամ վարժարանէն հեռու բաց զբօսավայրերու մէջ, ցատկեն, վազեն, խաղան, ու այսպէսով հեւ(?) կորած երեկոյին տուն դառնան: Ինչո՞ւ արդեօք այսպէս: Գիտենք թէ մարդս քիչ մ'ալ խաղալու, ցատկելու, վազելու, աչխատելու համար ստեղծուած է: Աստուած մեզ ջիղերներ պարգեւեր է, ոսկորներ տուեր է, որպէսզի անոնցմով մարմիննիս չարժման մէջ դնենք, անոնց կծկումներովն երակ և չնչերակներու մէջ գտնուող արիւններուս կատարած չրջանին նորոգութիւն տանք և մարմիննիս չարունակ տաք վիճակի մէջ պահենք: Ասոնցմէ զատ ցատկել, վազել, նաև մարմնամարզական խաղ մը փորձել որոնք անթիւ են և անհամար՝ մարդկային գործարանաւորութեան, մարդկային յօրինուածքին ու անոնց հիմն եղող բջիջներու վրայ ալ մասնաւոր ազդեցութիւն մը կ'ընեն: Ուղեղային բջիջները մանաւանդ, որոց (նէօրոն) անունը տուած է յաւէտ ողբացեալ հռչակաւոր բրոֆէսօր Տքդ. Վիրխոֆ, այսպիսի տուիճներու մէջ ամէնէն չատ կ'զգացուին: Անոնց չուրջը գտնուող բարակ թելերը (Տանտրիդ) իրենց ուժը կ'կորսնցնեն, կանոնաւոր կերպով չեն կծկուիր ու այսպէսով իրենց քովինը գտնուող բջիջին հետ ունեցած յարաբերութիւննին կ'խզուի և քուն կամ թէ ընդհանուր թուլութիւն մ'առաջ կուգայ: Բնախօսական բաւական կնճռոտ խնդիր մ'եղող այս պարագան ահաւասիկ նկատողութեան առնելով Տքդ. Պարտէ, առաջարկած էր որ սբօրթական մրցումներն ընդունուին վարժարաններու մէջ, և ուրախութեամբ կ'տեսնուի թէ ա՛յդ պարագան ընդունուած է այսօր, և բոլոր վարժարաններ Մայիս մէկէ սկսեալ գործադրելու սկսած են: Տղաքն իրիկուան արձակուրդի առեն փոխանակ տուն երթալու, ուղղակի վարժարանի ճաչարանը կ'երթան, ուր կէս ժամուան միջոցի մէջ քիչ մը բան ուտելնէն վերջ վարժարանին մօտիկ բացօթեայ վայր մը կ'առաջնորդուին գլխաւոր դաստիարակին կողմէ: Մինչեւ արեւամուտին՝ Ֆութպոլի գնտակի մրցումներ, թրափէզի, պար—ֆիքսի և այլոց վրայ մարմնամարզի փորձեր ընել կ'տրուի աչակերտներուն:

⁂ Գէ՞չ մէթոտ մ'է ասիկա. ո՛չ անշուշտ: Տղայ մը կամ քիչ չատ տարիքոտ պատանի մը երբ յոգնած, կքած իրիկուան տասներկուքին (Ը. Թ.) տուն վերադառնայ, ո՛րչափ ալ գինետուններու մօտիկ գտնուի իր տունը, ո՛րչափ ալ գարեջրատուններու տարբեր բնակի, դարձեալ անիկա ժամանակ պիտի չունենայ հոնտեղուանք դիմելու ու այն անծծեալ, մարդկութիւնը բնաջինջ ընող ալքոլը կուլ տալու: Ասիկա կարծեմ անժխտելի իրողութիւն մ'է. և հակառակը պնդողը պարզապէս իրեն միամտութիւնը, տգիտութիւնը, իմացական կարողութեան պակասութիւնն և տաղտկութիւնը կ'մատնանչէ և ո՛չ այլ ինչ:

Մանկապարտէզի, նախակրթարանի աչակերտաց համար՝ որոց մտաւորական թէ ձեռային աչխատութիւնները, պատրաստելիք դասերն և այլք քիչ ու խիստ համեստ բաներ են, չատ օգտակար դրութիւններ են ասոնք և Պարտէի պէս բժիչկի ու Ֆրանգամայն Ակադեմականի մը ջատագովականն առ այս ,կ'բաւէ ինքնէն ցոյց տալու համար այդ դրութեանց ազգային ունենալիք բարերար ազդեցութիւնները: Հոգաբարձուներ, անօրէններ, տեսուչներ, դաստիարակներ այս անխախտ օրէնքին հպատակելու են: Իրա՛ւ, չատեր պիտի ըսեն կամ գրեն թէ քալել, ցատկոտել, վազել, մկանունքներն և ջիղերները կ'յոգնեցնեն և ուրիչ չատ մը վտանգաւոր անպատեհութիւններ առաջ կ'բերեն, և սակայն մէկ մը երբ ուչի ուչով մտածելու ըլլանք ու ասոր առթելիք չնիչ ու օգտակար ազդեցութիւններն անկեղծօրէն նկատի առնենք, այն ատեն ամէն բան ինքնին երեւան կ'ելլէ: Արբեցութեան դէմ կռուելու համար ընտիր միջոց մ'է մարմնամարզը, կ'ըսէ Ֆաքսա, և իրաւամբ: Մէկ կողմէ եկեղեցիներու մէջ քարոզներ, վարժարաններու մէջ արբեցութեան վտանգներ պատկերող բժշկական խօսակցութիւններ և միւս կողմէ ալ մարմնամարզ, երբ այս երեքն իրարու հետ հաշտ ընթանան, այն ատեն ապահով ըլլալու է թէ ալքոլամոլութիւնն ալ կ'մեռնի, ալքոլն ալ կ'մեռնի, ալքոլավաճառներն ալ կ'փճանան ու մարդկութիւնը, մարդկութեան խելացի դասակարգին երեսէն կ'ազատի չատ մը անպատեհութիւններէ, որոց թուումն մասանցը քանիցս ըրինք արդէն այս էջերուն մէջ և կ'արժէր նորէն նոր անդրադառնալ անոնց վրայ:

Կ'առաջարկեմ և իբրեւ բժիչկ կ'պնդեմ թէ՝ մարմնամարզը գրեթէ ամբողջ մեր վարժարաններու մէջ ընդունուելու է: Վարժարաններու ծրագրին է'ն գլխաւոր մասը մարմնամարզն ըլլալու է: Ուսմանց թիւն և քանակը չատցնել ինչի՞ կ'ծառայէ, ըստ իս ոչինչ. բայց մարմնամա՞րզը, ո՛հ, անիկա չատ օգտակար ազդեցութիւններ, չատ մ'առաւելութիւններ ունի:

Երբ անդին Ամերիկեան և Եւրոպեան չատ մը երկիրներու մէջ (Շուէտ, Անգլիա, Բռնսաուա(?), և այլք) միջոցներ կ'խորհին ալքոլն իսպառ ջնջելու համար, վարժարանէն սկսեալ, մենք ալ ինչո՞ւ անոնց օրինակին չհետեւինք, մենք որ կապիկի պէս ամէն բան ընդօրինակելու ունակութիւնն ունինք, ըլլա՛ն անոնք լաւ կամ աղէկ: Ինչո՞ւ չընդօրինակենք նաեւ այս մէթոտն ալ քանի որ անիկա կ'ձգտի բարի նպատակի մը, բարի իրողութեան մը, բարի վախճանի մը:

ՏՔԴ. Տ. ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ ՈՐԴԻ

ՇԵՐԱՄԱԲՈՅԾՆԵՐՈՒՆ ԱՉՔԸ ԼՈՅՍ

SERICICULTURE

Vers à soie et Culture du Mûrier

Par P. VIEIL. 1905 (Broché)

Բարիզէն նոր հասաւ սոյն չահեկան հատորն որ մեծապէս օգտակար պիտի ըլլայ անոնց որ չերամի, հունտի ու թթենիի մչակութեամբ ու առեւտրով կ'զբաղին: Սոյն գործը Ֆրանսայի համբաւաւոր երկրագործական մասնագէտներու կողմէն պատրաստուած 400 երեսներէ բաղկացեալ պատկերազարդ ու չերամի մչակութեան արհեստին ամէնէն վերջին գաղտնիքը պարունակող հատոր մ'է որ պէտք է գտնուի ամէն չերամաբոյծի ձեռքն իբր լաւագոյն ու անվրէպ առաջնորդ մը:

Գինն է 25 ղրուշ — Փոստով 28 ղշ.

Կ'գտնուի Ա. Պրպէրեճեան գրատունը. Կ. Պոլիս, Գապը—Ալի—Ճատտէսի, Թ. 13

10—5

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ռումէլիի երկաթուղւոյ պարտաթղթոց 213րդ վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի 1905 օգոստ. 19/1ին, ճիչդ կէս օրին, Օսմ. Հանր. Պարտուց վարչութեան կեդրոնատեղիին մէջ, հրապարակային նիստով, և Օսմ. Կայս. Պանքային մասնակցութեամբ: 5—2

Կ. Պոլիս, 6/19 Յուլիս 1905